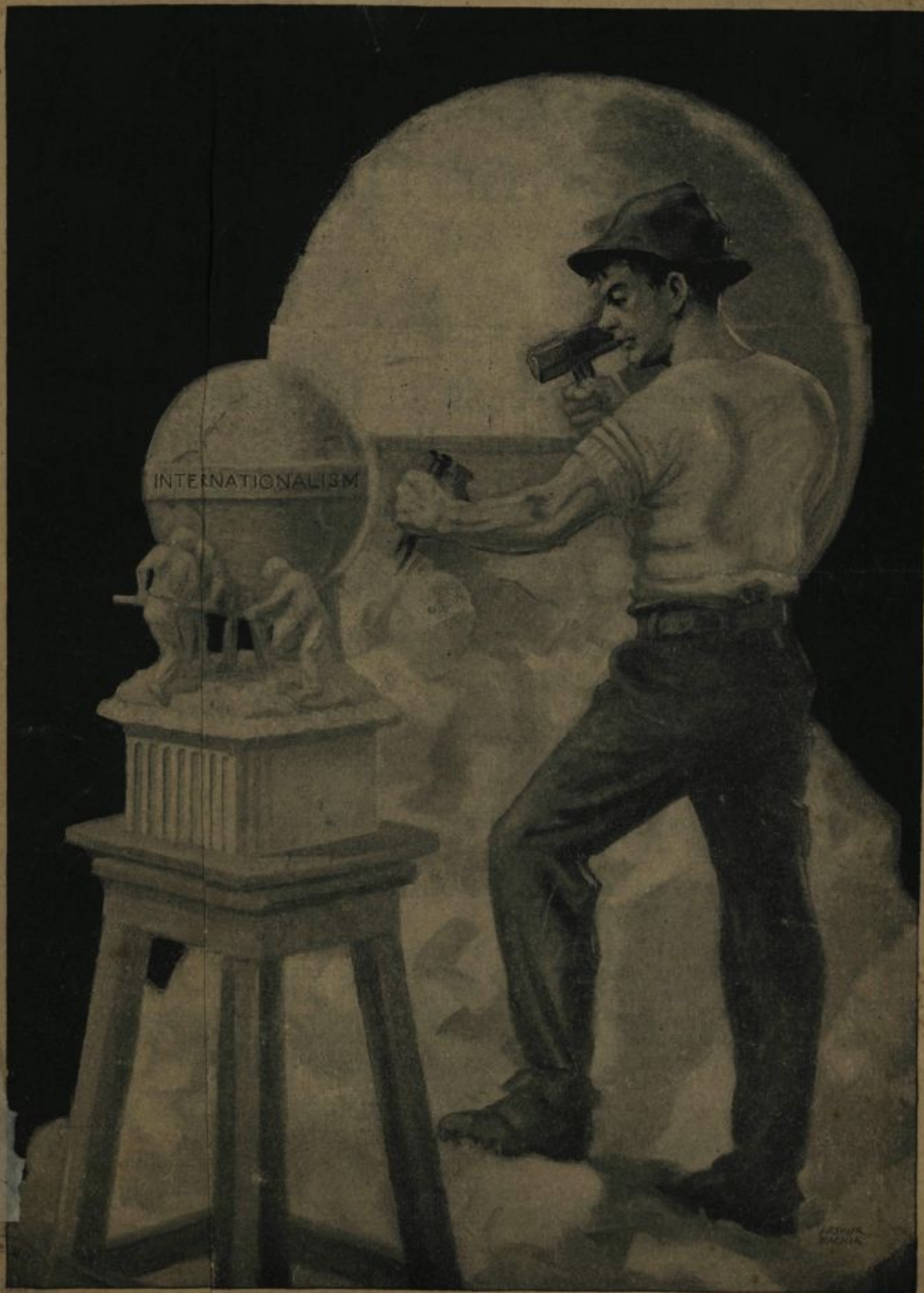

30 x 22,5

PRVI MAJ 1917

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena
9. aprila 1904

Inkorporirana
17. junija 1907

**Glavni stan: 2657--2659 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois**

JE največja, najmočnejša in najnaprednejša podporna slovenska organizacija. Ima štiri razrede za posmrtnine in tri za bolniške podpore; 315 krajevnih društev in okrog \$350,000.00 in je po aktuarskem proračunu solventna. Sprejema značajne osebe, zmožne kakega slovenskega jezika. Zavaruje članstvo za \$150, \$600, \$1000 in \$1500 posmrtnine in \$1, \$2 in \$3 dnevne podpore. Posluje po lestvici N. F. C.

Bolniških podpor, poškodb in posmrtnin je izplačalaže nad milijon dolarjev. Vse svoje obveznosti izplačuje redno in točno.

Nova društva se lahko ustanove z 10 novimi člani v starosti od 16 do 50 let. Kjer ni še društva S. N. P. J., pišite gl. tajniku za pojasnila in ga ustanovite, da bo v vsaki slovenski naselbini širom Amerike društvo S. N. P. J.

Jednota sprejema otroke članov v otroški oddelek protimesečnemu asesmentu 10c. Pristop stane 50c, s čimer je plačan obenem sesment za mesec, ko društvo sprejme otroka. Posmrtnina za otroke je \$75, če je član delj kot 45 dni. S. N. P. J. šteje okrog 4000 otrok in okrog \$10,000.00 premoženja v otroškem oddelku.

Jednota izdaja svoj dnevnik "PROSVETA", ki je neno glasilo. "PROSVETA" prinaša strokovne, gospodarske in znanstvene članke. Naročnina za člane na leto je \$2, za nečlane pa \$3 na leto. Ak nisi še naročen na list, pošlji naračnino in svoj natančni naslov upravništvu Prosvete, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Ako si naročiš list enkrat, boš postal stalni naročnik, ker se boš prepričal, da je Prosveta delovski in podučljiv list.

JOHN VERDERBAR, gl. tajnik,
2657-59 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Illinois.

PD 673/1960

Slovanska Delavska Podporna Zveza

*Ustanovljena 16.
avgusta 1908*

*Inkorporirana 22.
aprila 1909*

SLAVONIC WORKINGMEN'S AID UNION

Sedež v Conemaugh, Pa.

Sprejema vsako značajno osebo, zmožno kakega slovanskega jezika.

Članstvo zavaruje: Otroke v starosti od 1 do 16 let za \$100 smrtnine; odrasle; v starosti od 16 do 45 let za \$200, \$500 in \$1000 smrtnine in za \$1 ali \$2 dnevne bolniške podpore.

Zavaruje se tudi lahko samo za smrtnino brez bolniške podpore.

Celo bolniško podporo plačuje za dobo 6 mesecev in polovico iste za nadaljnih 6 mesecev eno in iste bolezni.

Svoje obveznosti plačuje redno in točno.

Dokaz dobrega finančnega stališča je zadnji proračun, kateri izkazuje 103.72% solventnosti smrtninskega sklada, kar znači 3.72% več kot zahtevajo tozadevni zakoni.

Nova društva se ustanavljajo z osem ali več novimi člani v starosti od 16 do 55 let.

S. D. P. Z. ima krajevna društva v vseh naprednejših naselbinah.

Ako v vaši naselbini še ni društva spadajočega k S. D. P. Z., pišite za pojasnila v glavni urad in ga ustanovite.

Glavni urad: 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Ustanovljeno leta 1901

Inkorporirano 21. januarja 1902

Slovensko Podporno Društvo "Sv. Barbara"

V FOREST CITY, PA.

ima po vseh naprednih naselbinah svoje postaje ter posluje po "Fraternal Congress" lestvici ter izplačuje točno in hitro smrtnine in bolniške podpore. Plača za poškodbe in operacije.

V društvo se sprejemajo osebe od 18 do 45 let slovanske narodnosti ne glede na veroizpovedanje.

V otroški oddelek se sprejemajo otroci od 1—18 let ter se zavarujejo za \$75.00. Otroci, ki so člani nad šest let, so opravičeni do smrtnine \$100.00, ne da se jim zviša mesečina.

Novo postaje se ustanavljajo z osmimi novimi člani. Vstopnina je \$1.00. Člani se lahko tudi zavarujejo za takojšno podporo.

Zadnja konvencija je v sporazumu članstva sklenila, da se organizacija združi z drugimi podpornimi organizacijami ter s tem dokazala napredek. Z delom za združitev se bo začelo v najkrajšem času.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na glavni urad v Forest City, Pa., box 647.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: E. S. TAUCHER, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.
Podpredsednik: JAKOB DOLENC, box 181, Broughton, Pa.
Tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, box 647, Forest City, Pa.
Pomožni tajnik: AVGUST GOSTIŠA, box 310, Forest City, Pa.
Blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Zaupnik: ANT. HOČEVAR, RFD. No. 2, box 11½, Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadz. odbora: JOSIP PETERNEL, box 95, Willock, Pa.
1. nadzornik: JERNEJ HAFNER, box 95, Federal, Pa.
2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 E. 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBRŽAN, box 72, E. Mineral, Kans.
1. porotnik: FRANČ TEROPČIČ, R. F. D. No. 3, box 146, Fort Smith, Ark.
2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 So. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Uradno glasilo: "GLAS NARODA", 82 Cortlandt St., New York, N. Y.

Združitevni odbor:

Predsednik: F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.
Tajnik: Frank Pavlovčič, box 647, Forest City, Pa.
Predsednik nadz. odbora: Josip Peternel, box 95, Willock, Pa.
Predsednik porot. odbora: Martin Obržan, box 72, E. Mineral, Kans.

Vprašanje je, koliko prebavite, ne pa, koliko pojedete.

Težko je danes, ko je vse tako drago, kar potrebujemo za življenje. V teh resnih časih mora človek predvsem pomisliti, da ni važno to, koliko kdo poje, ampak koliko prebavi. Dobro prebavljena hrana je edina stvar, ki vzdržuje zdravje, in najboljša pomoč v to svrhu je

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

To sredstvo pomaga prebavljati, odstrani nečistočo iz drobavja in ojači prebavne organe. Vino se izdeluje iz samih grenkih zelišč, korenin in stebelce priznane medicinske vrednosti in močnega, čistega ter rdečega vina; vse te snovi, ki sestavljajo to sredstvo, so najboljša garancija za dober rezultat. Nemogoče je danes dobiti te snovi po nizki ceni, zato ne kupujte cenenih posnemkov. Cena \$1.00 in dobi se v lekarnah.

Nič ne de, koliko časa že imate pokvarjen želodec. Čitajte sledeče pismo: "Roslyn, N. Y., 25. marca 1917. Lepa hvala za efekt, ki ga je naredilo name Trinerjevo zdravilno vino. Mnogo let sem trpel na želodecu, namreč na neprebavnosti, toda po treh mesecih rednega uživanja vašega sredstva sem zopet pri najboljšem zdravju in moj apetit je nenavadno dober. Vaš vdani Edward Seidel, nadvrtnar pri Lewis S. Valentine Co."

Druga dobra Trinerjeva zdravila so:

Trinerjev "Angelica" grenčič (cena \$1.00), Trinerjev liniment proti revmatizmu, neuralgiji, izpahkom, pobitju, oteklinam itd. (cena 25c in 50c v lekarnah) in Trinerjev sirup zoper kašelj, vnetje sapnika, naduho itd. (cena 25c in 50c v lekarnah).

Joseph Triner, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Izobrazba.

Neodvisnost.

Organizacija.

Pueblo Smeltermen's Union No. 43, (Unija topilničarjev)

International Union of Mine, Mill and Smelter Workers

Preje Western Federation of Miners

zboruje vsak ponedeljek zvečer ob pol 8 uri v Prendergast Hall, vogal C. and So. Main St., Pueblo, Colo. Seje so javne, to je da se jih lahko udeleži vsak delavec, član ali pa nečlan.

Slovenski topilničarji! Finančno poročilo American Smelting & Refining Co. (Smelter Trust) za leto 1916 se glasi, da je družba naredila \$22.574,527 čistega dobička. Poročilo še dostavlja, da se bo dobiček v letu 1917 pomnožil najmanj še za 10 milijonov dolarjev.

Kdo je napravil vse te milijone? Ali ne Vi delavci? In kaj imate Vi od tega? Revščino in pomanjkanje. Ves ogromni dobiček trusta je sad Vašega dela. In Vaše plače? Mizerna eksistenca. Delo težko in nezdravo, postopanje od strani bossov bolj pasje kot človeško. Življenske potrebščine vedno dražje in odkod naj se pomnoži Vaš dohodek, če ne v obliki vaših plač? In za dosego tega je najsigurnejše sredstvo organizacija. Osemurni delavnik se je priporil potom bojev organiziranega delavstva, isto tako odškodninski zakon. — Zmaga železničarjev je plod močne strokovne organizacije. — Čez dva tisoč (2000) premogarjev v južni Coloradi in N. Mexico je izvojevalo zmago za priznanje organizacije, ko je Victor American Coal Co. podpisala pogodbo z Unijo 26. marca t. l.

Čez 200 članov šteje naša organizacija (Pueblo Smeltermen's Union) in priznati moramo, da ste slovenski delavci v najmanjšem številu zastopani. Ali naj gre med svet, da Vi slov. topilničarji ovirate napredek organizacije, ko se delavci vseh ostalih narodnosti organizirajo v obrambo svojih razrednih interesov? Mi mislimo, da ne. Apeliramo torej na Vas, da odgovorite na zgorajšnje vprašanje s tem, da se pridružite Uniji topilničarjev. In pokažete svetu, da slovenski delavec ni zadnji, kadar gre za interese delavskega razreda.

Tajniški urad se nahaja v dvorani (Prendergast Hall) in je odprt vsak dan od 9 do 12 ure dopoldan, kjer se lahko vpišete v vrste organiziranega delavstva.

Za Pueblo Smeltermen's Union No. 43, I. U. of M. M. & S. D., odbor.

Marzeljeza.

Etbin Kristan;

V obupni uri.

Obup! Obup! — Povsod tema in strah.
Ves svet topi se v neizmerni grozi;
duhovi dobri vsi so se poskrili,
ljubezen pred sovraštvom je zbežala,
zamrli v sreih vsi so blagi čuti,
a glave so pijane od krvi.

Nenadoma je bruhnil ognjenik.
Odprlo se pekla je črno brezдно
in v divji gneči, v blazno besni gonji
neznane so pošasti iz temine
s strupenim duhom, z zmajskim ognjem v gob-
cih,
pogin noseče vsule se na dan.

Po vsem ozračju se razlega grom
in bliski švigajo in strela treska,
nebo žari, ko da je tisoč ognjev
na vseh straneh sveta se hkrati vnelo;
čez vsa obzorja pa vihra zastava:
Na njej zapisan je pogin strašan.

Kje zdaj zavetja naj si išče up?
Kam, človek, zdaj bi s svojo zlato vero?
Besede sladke, misli nebotične,
človeštva svet obsegajoča zveza,
ljubezni vse oživljajoča čuvstva —
vse v blato poteptal je vojne bog.

Kje najdeš dolgih tisočletij cilj?
V zverinstvo davno vrnil se je človek;
umor, uboj mu spet je rokodelstvo,
ko da nikdar zapustil ni gozdovja,
kjer kot divjak boril se je z zverjadjo
in le sovražnik bil mu tujec vsak.

Vsa dolga pot iz onih davnih dni —
kaj družega je bila, kakor sanje?
Napredek ves je le prevara kruta.
Povspeli smo se v prazni domišljiji
nad noč in meglo, topost in surovost;
ostali smo zares na dnu temin.

In up se zdaj potopil je v temo.
Ni pota na vrhove solčnojasne,
moči ni, da bi dvignila človeštvo,
zakleto na vekove vse v nižave,
pogreznjeno do konca dni v divjaštvo.
Le veša je vabeča nade luč.

Izkáli, človek, sree si do dna.
Imaš li kaj solza v očeh, se zjokaj
imaš li strupa v duši, ga izbruhaj,

da ti odleže in se tvoje prsi
navžijejo spet v prostem dihu zraka.
Tedaj se tudi misel spet zjasni.

S peklenskim besom je prihrul vihar.
Na polje se je vsula težka toča,
ognjene strele sipajo oblaki,
nevihta vije drevje kakor trsje,
ko tisoč gadov sika divja burja,
po dnevu solnce je zakrila noč.

A ni li solnea nad oblaki več?
Uzreš ga, ko nevihta se izhruje
in ko se bo priroda lesketala,
ko da osvežena in pomlajena
iz kopeli je tople pravkar vstala.
In zrak boš dihal kot zdravilo spet.

Otrple ude stegnil boš krepko,
z močjo se roka spet poloti dela,
za krasnim ciljem poleti ti misel,
in cvetje bo cvetelo ti po gredah
in solnce bo na polje ti sijalo
in log zeleni bo od petja živ.

Na svetu je zavladala pošast,
v peklenskih globočmah porojena.
Polila zemlje oblo je s krvjo
in vsa prokletstva črna je sesula
iz neizmerne vreče hudodelstev
nad bedni dom človeškega rodu.

Strmiš, na grozo nedoumno zroč.
Sovrašstva strašna spaka se predrzno
reži ti v lice in te zasmehuje;
človeka kaže v zverski ti podobi,
s peto tepta vseh tisočletij cvetje.
In tvojo dušo napolnjuje strup.

Oj ni zasadil človek li vrtov,
ki konjska zdaj jih gazijo kopita?
In kroglet je izračunal človek,
pa tudi večna pota zvezd v vsemirju
Vse sile, zdaj služeče beli smrti,
izpulil je prirodi duh njegov.

Zabredel v zmote je človekov sin,
ker dedščina njegova starodavna
je nagnenje za vsakovrstno zmoto.
Na svoji poti iz nižave temne
dospel na prvo šele je višino,
visoko se nad njim še vzpenja vrh.

A vzpenja se. V oblake strm štrli.
Na težki poti se je pač ustavil,
zablodil človek je in se zamudil,
davnine brezdnno pa je le ostalo
pod njim z meglami sivimi zakrito.
Nad njim drži ga čvrsto živa moč.

Da je dosežen poti zadnji cilj,
to bila je prijetna sladka znota.
Iz nje vihar ga strašni zdaj je zdramil.
Ponos ga je začaral v zlate sanje,
ki zdaj orkana bes jih je razpihal.
A nad oblaki solnce še žari.

In solnce vabi dalje ga navzgor;
zakaj v žareči zvezdi dneva vlada
močnejša sila kakor v temni zemlji.
Nad vso nočjo, nad vseh oblakov mrakom
in nad potrlih žejnih duš meglami
zmaguje večna, živa solnea luč.

Iz vsake znote najde volja pot.
Duhovi močni pijejo spoznanje
iz vrelea v skali in iz grenkih slatin.
Slabosti, ki je zdaj podlegla grozi,
se reši in za drug se boj pripravi,
in prapor svoj zasadil boš na vrh.

Zadnja vojska.

Iz tal so vstali. In zaplapolali prapori so rdeči.
Zaničevani, komaj bili znani ti so polki speči.
A večna sila jih je prebudila in na boj jih vodi.
Duhovni, carji, zlata gospodarji družijo se v bran
Prastara setev zrela je za žetev; vroč postaja dan.
Po zadnji bridki, neizprosni bitki vzhaja luč svobodi.

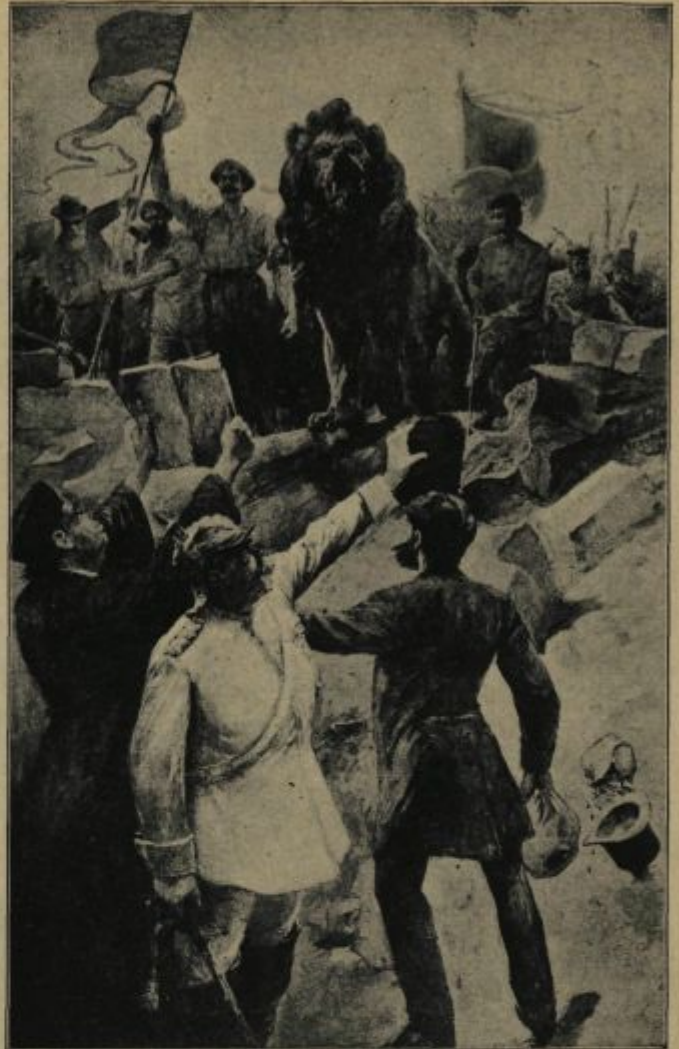
Prvi majnik.

Rdeč bo prvi maj — rdeč, kakor je rdeča človeška kri.

Ni prvič, da je naš praznik tak. Tretje leto traje vojna in še ne more nihče povedati, kdaj bo končana. Njena furija ne pojema, temveč narašča. Letos je iz nje postala prava svetovna vojna. Ni je več velike države, ki bi bila ostala nevtralna. Izmed malih pa jih je nekoliko, ki tudi še lahko posežejo vmes in po sedanjem razvoju ne bi bilo presenetljivo, če bi blazni vrtinec pred koncem potegnili še zadnje narode vase.

Veseliti se ni, da je tako. Saj zadostuje, da ima človek nekaj občutka, nekaj srca, pa se mu mora krčiti v prsni, če se zamisli v vse neznanske groze, ki jih povzročata ta strahovita, svoja krila vse dalje in dalje razpenjajoča, gomile žrtev vse bolj in bolj grmadeča vojna.

Toda gorjé, če daš srcu toliko oblasti, da absolutno zavlada nad teboj! Lahko te odvede na kri-

va pota, odkoder ne najdeš morda nikdar več ali pa le po dolгих blodnjah in naporih cilj.

Srce ima svoje pravice; sentimentali imajo svoj vpliv. Toda pota zgodovini kaže in krči razum. Vsa priroda, neskončno vsemirje stoji pod silo neizpremenljivih, večnih zakonov. Človek in njegova družba, del prirode, vkoreninjen v njej in živeč z njo, ne stoječ nad njo ne izven nje, je podvržen naravnim zakonom kakor črv in slon, kakor mah in hrast, kakor košček kamna in veliko solnce. Zakone, po katerih se mora ravnati življenje, dosega razum, ne dotipa jih srce.

Žalostno bitje je človek brez občutkov. Ali naj mehkejša, najbolj poetična čustva ga ne rešijo zmot. Iz srca se je porodilo mnogo lepega, blagega; ali ko bi se bilo moralo uveljaviti v praktičnem življenju, se je pokazala impotenca sentimentalnosti. Srce je zapeljalo človeške rodove v zagate, iz katerih večinoma še danes niso našli izhoda.

Krasno čuvstvo je ljubezen. Nobeno drugo nima svojih korenin tako nedvomno v sreči, kakor to. In stoletja, tisočletja je hodila ljubezen po svetu in je trkala na srca in govorila:

“Ljubite se med seboj!”

Danes pa gleda ljubezen s strmečimi očmi na človeštvo in vije roke in pretaka solze nad svojo bedno onemoglostjo, nad krvavim koncem svojega krasnega nauka.

Ljubite se, ljudje!

Ali preden se popolnoma vdate plemenitosti srca, vprašajte razum, hladni, trdi, nesentimentalni razum, kaj je treba storiti, da bo ljubezen mogoča.

Ena sila vlada v vsemirju, ali v nešteti oblikah se nam javlja in v nešteti smereh učinkuje, in vse dogajanje sveta in vse življenje dobiva od tega svojo bujno pestrost. Sila povzroča, da pade kamen, vržen v zrak, nazaj na zemljo; in sila žene paro iz kipeče vode v višino. Življenje je življenje, ali njegove oblike, njegovi pojavi, njegova pota so brez števila. Srce ga lahko čuti, razumeti ga ne more.

Vpričo največje tragedije, ki jo je komponiralo Življenje, ta najiznadljivejši vseh avtorjev, in jo sedaj odigrava s trpinčenim ljudstvom pred očmi strmečega ljudstva, je bolj kakor kdajkoli potrebno, da pokličemo razum, naj nam razloži to blaznico in pokaže pot iz nje.

Krvave so reke, rdeče se penijo morja. Ne jokajte! Ne pomnožite povodnji s solzami. Tarnanje ne ustavi poplave, ne požene je nazaj za bregove in ne zgradi nasipov, ki bi varovali svet strašne ponovitve.

In ne vdajte se obupu.

Ni res, da je vse utonilo, kar je bilo resnično živega. Ni res, da se je vse razsulo v razvaline, kar so gradili najboljši stavbeniki človeškega napredka.

Tudi ni res, da se je božanstvo naveličalo neskončnega usmiljenja in da se je iz nebes pomolila šiba, ki tepe krive in nedolžne zaradi grehov pohujšanih.

Vedno je razum pripravljen, da se odzove tvojemu vabilu, če je resno izrečeno. Pravi ti, da sam v svojem razvoju še ni dosegel vrhunca in da njegova oblast nad človeštvom še ni dovolj velika, da bi ga varovala zmot. Človeški rod še ni spoznal samega sebe in iz tega tragičnega nedostatka se neprenehoma porajajo tragedije, zdaj v manjšem, zdaj v večjem obsegu, pravkar pa na odru, ki je velik kakor vsa naša zemlja.

Krvav je prvi majnik, kakor še nikdar ni bil. Na milijone trupel je pogoltnila vedno pripravljena zemlja; iz milijonov žil curlja topla srčna kri, zadej pa ostaja črna tuga vdov in sirot.

Človeštvo še ni spoznalo, da je človeštvo; kakor da so si udje enega telesa sovražni, bije roka nogo, zobovje se zajeda v prsi in peta hoče teptati po glavi.

A hladni razum se oglašá :

Kjer so vzroki, tam so učinki. Če je na hribu voda, mora teči navzdol, če prileti meteor v bližino zemlje, mora pasti nanjo, če se približa dvoje enakih električnih polov, se morata odbijati. Dokler bodo vzroki za nasprotja, bodo v človeški družbi nas-

protja; a nasprotja sama postajajo vzroki, iz katerih izhajajo učinki: Spori, boji in vojne. Kadar odpravi človeštvo vzroke nasprotij, se porodi njegova sloga in veliki bog Mart pogine. Ker še ni preoralo tal, da bi zatrlo seme sporov, je vzkliła vojna. Krvav je njen nauk, a krvaveče človeštvo ima moč, da ga sprejme in postane eno telo, kar mu je namenjeno od začetka začetkov.

Krvav je prvi maj. Ali njegov veliki simbol je ostal živ in moč njegova ne pogine. V zmote je zašlo človeštvo in zdaj jih plačuje z najdragocenejšim, kar ima. Ali zakon, ki je vodil človeka skozi eone iz nezavestne eksistence, kateri pravimo mrtva materija, do današnje višine, učinkuje dalje brez konca, kakor je učinkoval brez začetka. Vedno več moči je dajal človeku; razvijal se je v njem samem in mu omogočal, da si izbira pot in da se bojuje.

Boj!

Brez njega ni življenja. Boj je na zemlji in v morju in v zraku; boj je v vsemirju. Ali kakor vse, se izpreminja tudi boj in človeku je dana moč naraščajočega spoznanja, da se odloči za boj, ki mu ne prinaša smrti in pogina, ampak svobodo in življenje.

Spoznanje se dviga v človeških dušah; spleto je že ogromen trak, opasujoč milijone. Toda obsegel še ni vseh. Miljoni stoje še izven kroga in njihovo veliko nerazumevanje je omogočilo žaloigro sedanjega rodu. Iz zmote vodijo Adamovi sinovi srdit in obupen boj za zmoto. Ali vse orožje, s katerim se ubijajo, ne more uničiti spoznanja in ustaviti njegovega napredka. Kakor je strašno klanje, ki puštoši svet, gnoji v njem prelita kri njivo drugačne, velike bodočnosti, pripravlja tla, na katerih se zgradi dom človeštva.

Poginiti mora tudi sedanja vojna. Preko nje pa bo segal drugi boj, naperjen proti grozečim duhovom zlega. Luč in tema bosta nadalje vihteli svoje meče. Ali svetloba gre iz glave v glavo — tudi v sedanjih mračnih dneh; luč spoznanja odkazuje rokam pravo delo in jih vodi v pravi boj, v katerem je zmaga gotova boljši, večji sili.

Rdeč je prvi majnik, ves rdeč od človeške krvi.

Pride pa prvi majnik, rdeč, ves rdeč od zarje vzhajajočega solнца. Zlati odsevi na nebu in žareči kresovi na vrhovih bodo oznanjali prerodenje človeštva, iz njegove solidarnosti, iz luči, iz zmage dela in znanja porojeno **SVOBODO!**

LEPOTA.

Duša sanja in oči so polne hrepenenja. Od prvega trenutka, ko so se odprle in pogledale v jasni svet, je v njih odsev hrepenenja, vekomaj tlečega v sreči.

Oj lepota, čar sveta in življenja, kako si bogata in pestra in neskončna! Da bi te človek objel z vso svojo dušo, razgrnila bi se mu moreča skrivnost in življenje bi spoznalo svoj zmisel.

Duša sanja o lepoti.

V tovarni zabrlizga parna piščalka in sanje odprhnejo v mrak. In srce se zapre . . .

Lepota strmi z velikimi očmi. Zakaj se srce ne ohrabri, da bi junaško poseglo po njej?

Ivan Albrecht:

V tovarni.

Stroji kot duše preklete ječijo,
ves dan grozijo in ves dan pretijo,
srebljejo kri . . .

Bežal bi, bežal kam daleč na polje,
v gozd bi se skrill!
Ali otroci že gladni ihtijo,
žena — kot oglje so njene oči—
hrani pod srcem mi novo skrivnost!

Stroji kot sužnji krvavi ječijo,
ves dan pretijo in mrko grozijo,
kradejo moč . . .

Divje bi planil v naročje železja,
da bi v trenutku izgubil se v noč!
Ali v očeh mi še sanje gorijo,
v krvi mi vera jeklena živi,
rada še boja bi žuljava dlan.

Stroji molčijo, kot sfinge strmijo,
z glasom peklenskim sirena sviri.
Tamkaj doma že otroci drhtijo,
svoje skrivnosti se žena boji.

Ivan Cankar:

Ob zori.

Naši koraki so odmevali samotno po tlaku. Me-
sto je spalo tisto zadnje, smrti podobno spanje pred
jutrom. Noč je bila čudovita; vse široko nebo se je
svetilo v posebni svetlobi, kakršne nisem videl še ni-
koli. Ta srebrno sinja, sanjava svetloba je lila na
zemljo v mrzlih žarkih ter je izbrisala vse konture.
Poslopja so stala naokoli kakor nerazločni sivi kolo-
si in cesto so prepregale široke sence.

Lahko nam je bilo in sladko, samo na dnu srea
je trepetala bojazen, da bi te ure ne minile prehitro,
da bi ne prišlo nenadoma kaj surovega, okrutnega
ter odgrnilo z umazano roko to srebrno-sinje, sanja-
vo zagrinjala, ki je zakrivalo našim očem vsakda-
njost življenja.

Ob oglu so se zableščala okna kavarne.

V ozadju za okroglo mizico je sedel plešast sta-
rec v elegantni, toda posvalkani in zamazani obleki.
Poznalo se mu je, da je preživel veselo noč; njegova
lica so bila udrti in siva. Natakarkar je slonel ob bi-
ljardu ter dremal.

Sedli smo za mizo.

Iz naših duš je izginilo v tistih urah vse, kar je
v človeku trdega, brezobzirnega, vsakdanjega; izli-
la se je vanje mehka miloba. Tista čustva, ki spe ob
belem dnevu globoko v sredu, neopažena in nepozna-
na, so se vzdramila ter si osvojila vse bitje.

Tiste misli, ki jih človek v vsakdanjem pocest-
nem življenju sramežljivo zatajuje ter si jih upa iz-
govoriti komaj v sanjah in z jecljajočim jezikom, so
dobile jasnega izraza. Čutili smo, da so to edino o-
pravičena čustva in edino razumljive misli.

Natakarkar je prinesel kup časopisov. Brati se nam
ni hotelo, ali slučajno sem odprl znano moderno re-
vijo. Ugledal sem na prvi strani ime Maeterlinckovo.
Niti besede nisem prebral, toda ob samem imenu
Maeterlinckovem je vztrepetalo moje srce.

Spoznal sem v tisti uri in spoznali smo vsi, kje
je življenje in kje je resnica. Vse naše bitje se je

raztopilo v tisočero nijans, vsaka nijansa resnica za-
se in življenje zase in vendar del celokupnosti.

Govorili smo skoro šepetaje, v izbranih izrazih,
obzirno in plašno. Spoznali smo bili sebe, s čudovito
lahkoto smo bili odkrili skrivnost življenja, toda ču-
tili smo, da je to spoznanje sezidano v zraku iz soln-
čnih žarkov, sezidano morda za trenutek, za minuto.
Strah je rasel v naših srcih, kajti vedeli smo na ti-
hem, da se bliža koncu tisti trenutek, tista minuta.

Nihče ni zinil besede o tej bojazni, ali gledala
je vsem iz oči. Prepričani smo bili, da je naše spō-
znanje resnica, ali da ta resnica nima toliko odporne
moči, da bi se ubranila prvi sapici zlagane vsakda-
njosti, Trudili smo se, da bi podaljšali to lepo minuto
in hlastno in naglo smo pili radost spoznanja v pre-
polnih požirkih.

Natakarkar nam je prinesel v drugič črne kave.
Sedeli smo, komolce uprte ob mizo; nihče se ni pre-
drznil, da bi pogledal na uro. Razgovarjali smo se v
popolnem soglasju; beseda je samo spopolnjevala
besedo, ni ji odgovarjala.

Obsodili smo takoimenovano življenje, ki je sa-
mo slučajna, surova in nevredna posoda resničnega
življenja. Resnično življenje je umetnost, in umet-
nost je nijansa. Vsakdanjost s svojimi kričečimi,
zlaganimi barvami ne trpi nijans in ubija umetnost.
Človek se pokori njeni nasilnosti ter ji daruje devet-
indevetdeset odstotkov svojih dni.

Čas, ki mu je odmerjen, zapravlja v zunanostih
in lažeh. Le v srečnih trenutkih, v božjih urah, se
odpre nenadno kelih njegove duše, zatrepečejo stru-
ne njegovega pravega bitja. Vzdramijo se najfinejša,
najbolj nijansirana, komaj še čutna čustva. Oči nje-
gove pogledajo široko in radostno, zakaj ugledale
so resnico. Le redki so, ki so bili rojeni v taki božji
uri. In njihove oči so zmirom odprte in odprte so
njihove duše in njih strune pojo neprestano. Vsak-
danjost jih sovraži in brutalno življenje jih pre-

ganja. Ali oni hodijo svojo pot z lahko nogo in veselimi srecem. Pripovedujejo o svoji sreči in o resnici, ki jo gledajo v svoji sreči, in o sreči svojega spoznanja. Življenje posluša besede, ki jih jeclja samo komaj v sanjah, ki jih govori samo časih o polnoči in življenje se razžaljeno upira ter ubija ljudi, ki so bili rojeni v božji uri, in dela njihova, rojena v božji uri. . . .

Posegel sem nehote po dnevniku, ki je ležal na bližnji mizi, in obšel me je neizmeren gnus. Dotaknil sem se bil tistega umazanega, vsakdanjega življenja. V tem trenutku sem spoznal, da ugaša srečna minuta, in spreletel me je strah. Spomnil sem se sentimentalne noči tam zunaj, srebrno-sinje mesečine, širokih senc na cesti. . .

Vstali smo ter se odpravili, da bi uživali zunaj na samotni cesti srečo te čudovite noči.

Pihal je veter in nizko drevje, ki je stalo sredi prostranega trga, je šepetalo ter se nalahko zibalo. Svetloba je bila izginila z neba; siva, mokra megla je bila legla od izhoda do zahoda. Ljudi je bilo malo na cesti; tupatam se je prikazala sključena postava ter se izgubila v stransko ulico. Šumelo je vsenakoli — nejasen šum, ki je prihajal bogve odkod. . .

Spala je velika žival; ali že je pričela odpirati motne oči, kriviti hrbet ter vstajati. . .

Zaškripala so vrata tupatam, prikazal se zaspal človek v spalni suknji, zazehal je, ozrl se naokoli ter se vrnil v hišo z lenimi koraki. Od daleč se je oglasilo drdranje voz. Nenadno je nekdo v bližini zaklical neko ime. Ta kričeči, surovi glas me je ranil, kakor da bi me bil kdo udaril s pestjo po glavi. Solze so mi stopile v oči in začutil sem se neizmerno nesrečnega. . . .

Tako je prihajala vsakdanost s svojo brezobzirnostjo, s svojo umazanostjo, in božja ura spoznanja je minila, kakor da bi se ne bila porodila nikoli. . .

Stali smo na cesti, strah in žalost v očeh. Takrat je prišla mimo dolga vrst mož v umazanih, obnošenih oblekah. Obrazi koščeni, temni in samozavestni, roke težke in žuljave. Kakor se je poznalo na predpasnikih in bluzah, oškropljenih od apna, so bili zidarji, ki so šli na delo. Stopali so mimo nas molče, s krepkimi trdnimi koraki. Nihče izmed njih se ni zmenil za nas; le sključen, bradat starec z zgrbljenim, usnjatim obrazom se je ozrl na nas z neskočno zaničljivim pogledom, pljunil je v stran ter šel po svoji poti za drugimi. . .

Nismo imeli toliko poguma, da bi se spogledali in da bi si segli v roke ob slovesu. Sram nas je bilo in čutili smo se neizmerno osramočene.

Ustanovitev Zedinjenih Držav.

V petek, dne 12. oktobra 1492. je Kristof Columbus stopil na tla otoka Guanahani, od njega imenovanega San Salvador, sedaj Watlings Island, v otočju Bahama. To je bilo prvo zgodovinsko določeno odkritje Amerike in prvi korak, da so belokožci kolonizirali ogromni kontinent.

Dne 24. junija 1493. je John Cabot zasadil angleško zastavo na sedanjem New Foundland; on je imenoval tisti kraj Prima Vista.

To je bilo odkritje severne Amerike, dasi je tudi Cabot mislil, da je došel nekam v Azijo. Leto pozneje se je vrnil, a ker so mu na severu velikanski ledeniki zapirali pot, je plul ob vzhodnem obrežju in prišel nekako v višino sedanjega Maryland. Ves kraj je "osvojil" v imenu angleškega kralja.

Šele okrog devetdeset let pozneje so se pričeli resni poizkusi, da se kolonizira nova dežela. Gilbert Raleigh je ustanovil 1583. ribiško kolonijo na New Foundland, ki se je pa ponesrečila. Njegov brat Sir Walter Raleigh je poslal 1584. dve ladji, ki sta dosegli obrežje sedanje Caroline. Nekaj časa so se mornarji zadržali na otoku Roanoke, potem so se vrnilo v Anglijo.

Drugo leto je poslal Sir Raleigh večje brodovje pod poveljništvom Sir Richard Grenvilla čez morje. Na ladjah je bilo 108 kolonistov. Prišli so do Floride in se potem izkrcali na otoku Roanoke. Indijanci so jih prijazno sprejeli; toda beli človek je takoj nastopil kot gospodar in z brutalnostmi izzival

maščevanje domorodcev. Tudi ta kolonizacijski poizkus je ostal brez uspeha.

Ponavljale so se ekspedicije; uspešno koloniziranje severne Amerike se je pa pričelo pravzaprav šele tedaj, ko so Puritanci za morjem iskali novo domovino, kjer bi mogli uživati versko svobodo. Dne 17. septembra 1620 se jih je okrog sto z ženami in otroci odpeljalo na ladji Mayflower. Namesto ob reki Hudson so bili izkrcani pri rtu Cod. Kraju, kjer so se naselili, so dali ime New Plymouth. Imeli so težke čase; mnogo jih je obolelo in pomrlo. Ali drugi kolonisti so prihajali za njimi in leta 1630. jih je bilo že tristo.

Smatrali so se za podanike angleškega kralja, ali stara domovina se dolgo ni brigala zanje. Šele deset let po naselitvi jim je kompanija na Angleškem priznala pravico do zemlje, katero so obdelali. Izvolili so si svojega guvernerja, in leta 1639., ko je število kolonistov že znatno naraslo, so vpeljali parlamentaričen sistem.

Polagoma so se kolonije množile ob Atlantičnem oceanu. Prihajali so tudi naseljenci, ki so upali, da najdejo zlata ali pa da se obogate s trgovino z Indijanci. Na ta način je nastala kolonija Maine.

Puritanci, ki so zapustili Anglijo, iščoč versko svobodo, so v novi domovini postali pravi verski tirani. Pravico glasovanja so priznavali samo članom svoje cerkve; njihova lokalna vlada je bila pravzaprav cerkvena oblast. Nastalo je vsled tega mnogo

sporov, pregonov, izselitev in novih naselitev. Leta 1643. so se te kolonije združile za varstvo skupnih interesov pod imenom United Colonies of New England. Štele so okrog 50 naselbin in 20.000 duš.

V druge kraje, največ okrog današnjega New Yorka, so prihajali Nizozemci in Švedi. Trgovina z evropskimi deželami se je vse živahneje razvijala. Posledica je bila seveda konkurenca in boji. Nizozemci so osvojili švedske kolonije, Angleži so pa anektirali vse skupaj.

Nekatere kolonije so nastale kot privatna lastnina, n. pr. Maryland, katero je angleški kralj prepustil lordu Baltimore, ker ni mogel ta kot katoličan priti v Virginijo, kamor je bil najprej namenjen. Tudi Carolina je bila od kralja Karla II. darovana lordu Albemarle in Earlu Shaftesburg. Pennsylvanijo je dobil William Penn namesto plačila za 16.000 funtov, katere mu je bila krona dolžna. Georgijo so l. 1732. naselili z ljudmi, ki so bili na Angleškem zaradi manjših pregreškov obsojeni. Anglija je šele l. 1792. razglasila svojo pravico do te kolonije.

Nekakšna zveza je nastala med angleškimi kolonijami, ko je tekom vojne s Francozi Benjamin Franklin predlagal, da naj se snide vsako leto v Philadelphiji kongres, na katerem naj bo zastopana vsaka kolonija.

Ko so bili boji s Francozi in Indijanci končani, je bilo pod vrhovno angleško oblastjo trinajst kolonij. Izmed teh so imele Virginia, New York, New Jersey, North Carolina, South Carolina, Georgia in New Hampshire kraljevsko vlado — "royal government," angleški kralj je imenoval guvernerja, ter je po svoji volji potrjeval ali pa zametaval zakone, ki so jih sklepali kolonisti.

V Massachusetts, Connecticut in Rhode Island je bil "charter government", kolonijalna legislatura je imela obširno avtonomijo.

V Maryland, Pennsylvania in Delaware je bil takozvan "proprietary government;" dediči lorda Baltimore in Penna so izvrševali približno enako oblast, kakor kralj v prvih sedmih kolonijah. Delaware je vojvoda yorški odstopil Pennu.

Vsaka kolonija je imela svojo zakonodajo, se stoječo iz dveh zbornic; assembly je volilo ljudstvo, v council je pa v kraljevskih kolonijah kralj imenoval člane, v "proprietary colonies" pa lastniki. V kolonijah s charterjem je assembly volila council in guvernerja.

Po pretežni večini so bili torej guvernerji zastopniki kralja, oziroma Anglije. In ker ni mogel noben sklep legislature postati zakon, če ni bil sprejet v obeh zbornicah in potrjen od guvernerja, je bila zakonodajna moč legislature zelo problematična. Zaraditega so bili spori na dnevnem redu. To je bilo tem naravneje, ker mnogo guvernerjev ni mislilo na nič drugega, kakor na to, kako bi čim hitreje obogateli. In ker so vedeli, kakšno moč imajo, so bili med njimi brezobzirni tirani, kar je bilo olajšano s tem, da so bili večinoma obenem sodniki najvišjega sodišča.

Avtonomija kolonij je bila sploh omejena. Zakonodajstvo o zunanji trgovini je bilo pridržano angleškemu parlamentu. Svoje glavne produkte so morale prodajati Angliji. Tudi kupovati so smeli evropske proizvode le iz Anglije. Plovbeni zakon (Navigation act) je prepovedoval vsem tujim ladjam pristajanje v kolonijskih lukah. Celotna trgovina med posameznimi kolonijami je bila na vse mogoče načine otežkočena. Po vseh večjih pristaniščih se je pobirala carina, ki se je stekala naravnost v kraljevo blagajno.

Kritičen je postal položaj, ko je prišel na prestol l. 1760. kralj Jurij III., na katerega je imel največji vpliv državni tajnik Earl Bute. Ta je imenoval lorda Cavendishsa za upravitelja kolonij z nalogo, da izvede popolno centralizacijo. Predvsem naj bi izsilil strogo izvrševanje fiskalnih zakonov, zlasti določbe, da smejo le angleške ladje pristajati v ameriških lukah.

Leta 1763. je Bute demisioniral in sledil mu je lord Grenville. Ta je našel državne blagajne prazne in zazdelo se mu je praktično obdavčiti kolonije. Predložil je parlamentu zakon a vinskem davku in o povišanju carine na sladkor. Meseca marca 1764. je bil zakon sprejet. V kolonijah je povzročil velikansko razburjenost. V mestni hiši v Bostonu, kjer je odvetnik krome Gridley naglašal, da je parlament najvišja zakonodajna oblast za vso britsko državo in da se ne sme noben britski podanik pritoževati proti njej, je James Otis odgovoril: "Zakon, ki nasprotuje ustavi, ni zakon, temveč samovoljno nasilstvo, ki ne veže nikogar. Pripravljen sem žrtvovati premoženje in zdravje, da preprečim vladi despotično dejanje, kakršno je enega kralja že veljalo glavo, drugega pa prestol."

Razburjenje se je še povečalo, ko je Grenville zahteval kolkovino, od katere je pričakoval milijon dolarjev dohodkov. Po vseh kolonijah so sklepali proteste. Konec oktobra 1764 so izvolili v Pennsylvaniji Benamina Franklina, da razloži v Londonu mišljenje kolonistov. Dobil je tudi iz drugih kolonij pooblastila, tako da je bil takorekoč zastopnik angleške Amerike. Londonski državniki so sicer poslušali Franklina, ki je izjavljal, da ne bodo Američani nikdar priznali davka, ki se uvede brez njihovega sklepa; ali Grenville ni vedel, kako bi drugače napolnil prazne blagajne. Razun tega pa je hotel tudi na vsak način ukloniti kolonije pod centralno oblast.

Dne 10. januarja 1765. se je zopet otvoril angleški parlament in Grenville je dejal: "Kolkovina bo kamen izkušnje za pokorščino, ki jo je vsak britski podanik dolžan naredbam zakonodajnega zbora združenih kraljestev." — Kralj se je popoldnoma strinjal z Grenvillom in je dejal, da ne bo opustil ničesar, kar bi bilo potrebno, da izsili pokorščino kolonij. — Parlament je sprejel zakon in kralj ga je 22. marca podpisal.

Vest o tem je učinkovala v Ameriki kakor bomba. Na shodih in v časopisih so se množile revolucionarne besede. V Williamsburgu je ravno zboro-

Vojna.

vala legislatura Virginije. Patrick Henry je naglo sestavil in predložil sledečo resolucijo:

1. Prvotni naseljenci so prinesli vse pravice naroda Velike Britanije s sabo čez morje in jih zapustili svojim potomcem.

2. Te pravice je potrdilo dvoje pisem kralja Jakoba.

3. Da se narod sam obdači, je znak britske svobode, brez katere izgubi stara ustava vsako cenno.

4. Ljudstvo Virginije je vedno imelo pravico, da je vladalo v davčnih rečeh njegovo lastno zakonodajstvo. To pravico je vedno priznaval kralj in narod Velike Britanije.

5. Edina deželna zbornica Virginije ima pravico nakladati virginskim kolonistom davke in davščine; vsak poizkus, da bi se ta pravica izročila drugi osebi ali drugim osebam, zasleduje očitni namen uničiti britsko in ameriško svobodo.

Med rojalisti je ta resolucija povzročila vihar. Napadali so Henryja na vso moč. On je takoj odgovoril in med drugim dejal:

“Cezar je imel svojega Bruta, Karol I. svojega Cromwella, in Jurij III. — — —”

Burni kliči “izdajstvo!” so prekinili njegov govor. Henry se ni ustrašil in je zaključil svoj stavek: “Jurij III. naj ima nauk iz teh dogodkov. Če je to izdajstvo, storite, kar hočete.”

Resolucija je bila sprejeta.

Deželna zbornica v Massachusetts je povabila vse kolonije, naj pošljejo v jeseni poslance na skupen kongres v New York.

Dne 1. novembra 1765. je zakon o kolkovini dobil veljavo. Agitacija se je do tega časa tako razvila, da se je skoraj ves promet z Anglijo ustavil. V trgovini so se poznale posledice pasivne opozicije; nekolkovan papir ni imel veljave, kolkovanega ni hotel nihče rabiti.

Na Angleškem so spoznali, da ne bo mogoče uveljaviti zakona brez sile. Kljub temu je parlament po priporočilu finančnega ministra Townshenda sprejel še tri zakone; prvi je določal carino na čaj, papir, steklo in oarve; drugi je ukazal ustanovitev od kolonij neodvisne carinske in davčne oblasti za kolonije v Bostonu; tretji je prepovedal legislaturi kolonije New York vsako zakonodajo, dokler ne poravnava nekkih kronskih zahtev za vzdrževanje angleških čet, ki so bile svojčas poslani v kolonije.

Kolonije so protestirale. Prebivalstvo je sklenilo, da ne bo pilo čaja. Vzhodnoindijska kompanija, ki je imela patent, je hotela izsiliti uvoz čaja. Sporji so bili od dne do dne ostrejši.

Franklin se je prepričal, da so hoteli kraljevski vrhovni uradniki spraviti kolonije pod vojaško vladno. Pisma, ki so to dokazovala, je poslal v Ameriko, kjer so služila za mogočno agitacijo.

Ker so v Bostonu pometali za 18.000 funtov sterlingov čaja v morje, je angleška vlada ukazala, da se zapre bostonska luka, dokler ne dobi vzhodnoindijska kompanija plačila. Dne 10. maja 1774. je dospel ta zakon v Massachusetts. V nekaterih krajih so ga tiskali na črn papir, v drugih so ga

sežgali. Povsod je bila velikanska razdraženost. Anglija pa je izvedla blokado.

Dne 15. maja je prišel iz New Yorka poziv v Boston, da se skliče generalen kongres. Tudi druge kolonije so se izrekle za to. Dne 17. junija je sklenila asembleja v Massachusetts na predlog Samuela Adamsa povabiti vse kolonije na kongres, ki naj bi se sešel začetkom septembra v Philadelphiji.

Tekom poletja so vse kolonije volile svoje poslance. Medtem pa so se v Massachusetts vojaško organizirali. Sestavili so čete, volili častnike, in ena tretjina moštva je imela nalog, da mora biti “at a minutes warning” pripravljena za odhod.

Dne 25. septembra 1774. se je sešel kongres v Philadelphiji. Bilo je 51 poslancev. Peyton Randolph je bil soglasno izvoljen za predsednika. Sklenilo se je, da se vodi zapisnik le o sklepih, ne pa o debatah. Glavno, kar se je storilo, je bila spomenica, naslovljena na kralja in na angleški narod, ki je navajala vse po sklepih angleškega parlamenta iz leta 1763. kršene pravice kolonij in prosila, da se vse popravi. Poslana je bila spomenica v dveh izvodih, vsak na drugi ladji, v Anglijo, in oba sta dosegla cilj. Enega je dobil kralj; pozneje se je shranil v angleškem arhivu. Drugega je obdržal Franklin in je zdaj v arhivu ameriške vlade.

Kongres se je dne 26. oktobra odgodil do 10. maja. Preden se je razšel, je priporočal ljudstvu, naj se vadi v orožju in organizira.

Kralj ni nič odgovoril na spomenico. Ministrski predsednik lord North je zagovarjal mirno spravo. Na ministrski seji je pa ostal v manjšini; kraljeva stranka je zmagala. Dne 9. februarja je bilo sklenjeno izreči, da je kolonija Massachusetts v stanju upora. Parlamentu je bil predložen “načrt za spravo,” ki je bil ironija; če si hočejo kolonije same — je bilo rečeno — naložiti davke na zadovoljnost parlamenta, jim ne bodo nalagane nobene druge naklade razum tistih, ki bodo potrebne zaradi trgovine.

Mirna sprava je bila posledaj izključena.

Do izbruha je prišlo, ko je angleški general Gage v Bostonu sklenil zatreti revolucionarno propagando in zapleniti skladišče orožja v Concord. Sedemdeset Američanov pod poveljstvom kapitana Parkerja se je uprlo oddelku majorja Pitcairna. Osem jih je padlo, 10 jih je bilo ranjenih. Angleži so imeli tri ranjene. Prostovoljci so se umaknili. Ali to je bil signal za vstajo.

Dne 10. maja 1775. se je sešel drugi kongres v Philadelphiji in sedaj so zmagali radikali. Bil je pač v težkem položaju, ker ni imel ne denarja, ne vojaštva, razun 4000 mož iz Pennsylvanije, ki so bili določeni za njegovo varstvo. Vendar je izvolil George Washingtona za vrhovnega poveljnika.

Dne 23. junija je sklenil izdati za dva milijona dolarjev papirnatega denarja. Potem je sestavil manifest, v katerem je vsem narodom razložil, zakaj so morali Američani pograbit orožje.

Medtem je bilo že nekaj prask okrog Bostona. General Gage je izdal manifest, v katerem je oblju-

bil vsem, ki odlože orožje, amnestijo, izvzemši Samuela Adamsa in John Hancocka. V nasprotnem slučaju je žugal z neizprosno strogostjo.

Dne 7. junija je predlagal Henry Lee iz Virginije, naj izreče kongres, da so združene kolonije svobodne in neodvisne. Dne 10. junija so glasovali Massachusetts, New Hampshire, Connecticut, Rhode Island, Virginia, North Carolina in Georgia za ločitev od Anglije, Pennsylvania, New Jersey in Maryland proti; ostali poslanci so se vzdržali glasovanja, ker niso imeli informacij od svojih volilcev. Razprava se je odgodila do 1. julija. Thomas Jefferson je tedaj predložil izjavo neodvisnosti.

Dne 4. julija je prišlo poročilo, da se je general Howe z močno vojsko izkrcal pri Sandy Hook. Ob

2. popoldne je bila predlagana izjava neodvisnosti soglasno sprejeta in od vseh navzočih poslancev podpisana.

Vojna za neodvisnost je trajala do leta 1781. Amerišanska vojska je imela proti koncu hude čase. Ko so prišli Francozi na pomoč, je Washington lahko zopet stopil v ofenzivo. Odločilna je bila kapitulacija Cornwallisa v Yorktown dne 19. oktobra.

Definitivni mir je bil podpisan 8. septembra 1783 v Parizu. Bivše kolonije v Ameriki so bile neodvisna republika — pravzaprav neodvisne republike. Šele 17. septembra 1787 je bila konvenciji držav predložena ustava in šele 20. maja 1790. jo je sprejela kot zadnja država Rhode Island. S tem je bila ustanovljena unija Zedinjenih držav Severne Amerike.

Ivan Molek:

Ob porodu dneva.

Noč je bila.

Kamor segla potnika je noga,
vse strmine, vse planjave širne,
vse doline tja do morskih bregov
neprodirne teme plašč zavija.

Potnik trudni, težka so ti pota
v temni noči, ko brez kažipota
romaš pod pritiskom večne sile
kakor čoln v viharju brez krmila.

Romaj, potnik, po kraljestvu teme!
Tam na nebu zvezde ni vodnice,
ni na zemlji poti uglajene,
znamenja nikjer, ne zavetišča.

Kje sem? Kam grem? — Kje teme so meje?
Padi, revež, in pogin te reši!
— Lažeš, lažeš! Noč je mati zarje!
Solnce mora priti z jasno lučjo. —

Dalje ga je nesla noga trudna,
zemlja pila kri je nog njegovih,
čez skale ga je vodila nada,
da premaga solnce noč temine.

Tuli burja!

Hrib se trese kakor mlado deblo,
ko da s peklom plešejo nebesa,
sika kaos blazno melodijo
v zrak, goreč od tisoč rdečih bliskov.

Je li en edin vulkan vsa zemlja?
Kaj pomeni sila groznoživna,
ki ves svet do temeljev pretresa?
Kaj ta plamen, ki vsemir zažiga?

Je li v srcu ti trepet, oj potnik?
Oj, raduj se! Pot se bliža koncu.
Črna sila peša, omaguje,
vihre bes oznanja dneva ti svetlobo!

Dan se bliža.

Noč pojema, megla se razkraja,
že beži tema pred zmago dneva.
Kakor deva je nebo zardelo
v žarkih dvigajočega se solnca.

Solnce! Solnce, vse poživljajoče!
V tvojem žaru zemlja se okoplje,
duše žejne, v nadah koprneče,
tvojega napijejo se ognja.

Dan se bliža! Doba nova vstaja.
Z vrh goré zre potnik po ravnini
neizmerni z radostjo neskončno:
Zdaj je našel svojo domovino.

NEIZOGIBNO.

Iz neznanja v znanje, iz kratkovidnosti do širokega obzorja, od neumevanja do modrosti drži pot človečanskega razvoja. Jasno je razločna ta črta od vseh začetkov do današnjih dni.

V tem je jamstvo socialistične zmage. Kapitalistično zapravljanje sil je blazno, organizacija človeškega dela je modra.

Zatorej gre pot človeštva v socializem.

N. V. Sweringen:

Katera biblija je prava?

Naši duhovniki nas uče, da je biblija sveta, nezmotljiva knjiga, ki jo je narekoval sam sveti duh od besede do besede. Le škoda, da pravijo duhovniki vseh drugih veroizpovedanj ravno tako, tako da stojimo pred vprašanjem, katero sv. pismo je pravo. Na svetu je toliko biblij, da je za vsakogar važno vedeti, katere naj se drži, da reši svojo dušo in doseže večno zveličanje.

Najstarejše biblije na svetu so indijske in sicer so štiri: Rigveda, Jagurveda, Samaveda in Atharveda. O njih se pravi, da so tako stare kakor Bog, t. j. da so večne, in to je gotovo nekaj velikega, ako pomislimo da je krščanska biblija stara kvečjemu 3—4 tisoč oziroma 1900 let.

Obenem pa imamo še budhvske biblije z imenu Puranas in Tripitaka. Zraven njih je še bramanska biblija, Upanišade, svete knjige, ki opisujejo ustvarjenje sveta in govore o najvišjem bitju ali duhu Brami, o prirodi in o človeški duši ter njenem razmerju do Boga. V Indiji so še biblije pod imeni Tantras, Ramajana in Mahabharata. Razven tega so biblija tudi zakoni Manu. Kitajci imajo svete knjige, pisane 1143 pred Kristom, ki se imenujejo Ji-King in Ši-king, in v katerih se nahajajo spisi, stari nad 4000 let. Ši-King je zbirka svetih pesmi, Ji-King pa je nauk o dobrem življenju na Kitajskem. Sicer pa imajo Kitajci še Konfucijevo sveto knjigo Čun-Čien.

Perzijanci imajo svojo biblijo, imenovano Zend Avesta, ki se smatra za najmenitnejše sveto pismo na svetu. Bila je spisana od Zoroastra in od njegovih učencev pred 3000 leti. Ne samo židje, tudi kristjani so si izposodili ne malo lepega iz te biblije za svojo. Novodobni Perzijanci imajo novejšo biblijo Sadder.

Mohamedanci imajo biblijo, imenovano Koran, ki obsega po njihovem mnenju sporočila, dana od Boga Adamu, Setu, Enohu, Abrahamu, Mojzesu, Davidu, Jezusu in Mohamedu, največjemu preroku. Mohamedanci smatrajo to knjigo za knjigo vseh knjig in najdražji zaklad vsega človeštva na zemlji. Oni imajo še drugo biblijo, takozvano Sunna, aíl oni prisegajo vedno na Koran.

Židje mislijo, da je njihovo sveto pismo najsve-tejša knjiga in božje razodetje. Prvih pet Mojzesovih knjig smatrajo za neposredno božjo besedo. Talmud, drugo njihovo sveto pismo, je nastalo po-

zneje in je spisano od duhovnikov in razklada biblijske nauke.

Kristjani imajo biblijo starega in novega zakona, ki jim jo priporočajo duhovniki ravnatoko za edino pravo božjo besedo, kakor pa popje vseh drugih ver svoje.

Mormoni, katerih je nekaj čez milijon, imajo svojo biblijo Mormon, o kateri pravijo, da obsega najvišjo modrost vseh časov in krajev.

Sedaj nastane vprašanje, katera izmed teh biblij je prava, nezmotljiva, od Boga narekovana in poslana ljudem v njihovo zveličanje? Ampak niti vsi kristjani ne priznavajo svoje biblije v celoti za božjo knjigo, kajti izločili so iz nje takoj ob početku krščanstva nekatere dele, tako zvane Apokrifne, t. j. neizvirne spise, od katerih obsega katoliška biblija nekatere še danes, medtem ko jih protestanti odklanjajo. Martin Luther, ustanovitelj protestantizma na Nemškem, je od 66 knjig, iz katerih obstoja sv. pismo, zavrgel šest, ker ne spadajo vanje, in sicer knjigo Ester, Jonasovo, pismo Židom, ker ni spisano od nobenega apostola, ter Jakobovo in Judovo pismo, ki opisujeta stvari, ki jih v sv. pismu ni, in pa Apokalipso, ki ni mogla biti vdahnjena od sve-tega duha.

Kako moremo mi po 1600 letih določiti, katera izmed obeh biblij, katoliške in protestantske, je edino prava in ni li morda katera izmed imenovanih starših resničnejša in za človeško zveličanje verodostojnejša?

Katera je prava božja beseda, nebeško razodetje, nezmotljiva resnica in poslana človeku od Boga, da uravna po njej svoje bedno življenje in doseže večno zveličanje?

V Angliji so slavili kristjani pred nedavnim tristoletnico svoje biblije, t. j. prevoda pod kraljem Jakobom. Njih prevod se razlikuje od katoliškega in protestantskega prevoda, in ako bi danes vstal kralj Jakob iz groba in videl sedanjo angleško biblijo, bi je gotovo priznal, za to, ki je bila dana Angličanom pred 300 leti. Obenem pa se nahaja v njej po trditvah bogoslovcev čez 30.000 napak in pogrškov in resnih nasprotij. Hoteli so prevesti biblijo na novo, pa so se ustrašili ogromnega dela.

Ako bi hotel kdo verovati pošteno in odkritosrčno v sv. pismo, katero bi si moral izbrati?

Socialistična stranka se bojuje za svoj končni cilj: Za uveljavljenje socializma v vsej človeški družbi. Vendar pa ne misli le na bodočnost, temveč hoče zboljšati delavski položaj že v sedanji družbi, kolikor je le mogoče.

Tiran ne more biti srečen, če ni blazen ali pa idiot. Kajti če je njegov razum zdrav, mora vedno v strahu trepetati.

Sredstva so važna. Toda nikdar ni sredstvo tako važno, kakor roka, ki ga rabi.

Po morju evropske krvi plava nekoliko kron. Kdor bi katero opazil, naj gleda, da jo vjame. Škoda bi bila, če bi se popolnoma izgubila v blatu. V muzeju starin bodo krone nekdanj toliko vredne kolikor kosti izumrlih živali in okamenine pradavnih rastlin.

Med bojno črto.

R. P. A.

Lepemu jasnemu solnemu dnevu je sledil meglen dan, poln težke vlage in teme. Tako težka in gosta je bila megla, da je hotela plučam onemogočiti dihanje. Moštvo je le z muko lovilo sapo in, oblečeno za zimsko vreme, se je vzlic mrazu potilo.

Nemški zakopi leže komaj nekaj sto jardov od francoskih, in smrad od neštetihih razpadajočih teles, ležečih med črtama, ki ga zanaša veter semintja, postaja tako zopern in neznosen, da preti sicer čilim Nemcem smrt in pogin.

Poročnik, ki poveljuje, je očitno nervozen. V tej nervoznosti si oblizuje in grize brke in z vso napornostjo skuša prodreti skozi gosto meglo, ki ga obdaja. Zdajpazdaj — kakor se giblje zadušljiv zrak, podoben gosti pari, ki se giblje v zraku — se mehanično odpirajo njegove ustnice in polagoma izrekajo povelja, nato se stisnejo čvrsto v krivo črto.

Čudno — zašepče podporočniku, ki se giblje tik za njegovim hrbtom — da nam ne dajo razsvetljujočih raket. V tem stanju pridejo lahko nad nas do pet jardov, ne da bi jih bilo mogoče videti. Skrbi, da bo moštvo po konci in ne dovoli, da bi kdo spal!

Če bi le mogli napasti — je šepnil podporočnik. — Karkoli bi bilo bolje od tega stanja.

Bolje, da; bolje za nas! Toda nocojšnje povelje pomeni za vsakega, ki bi streljal, smrt. In vendar me navdaja slutnja, da bodo nocoj poskušali z napadom. Nikdar prej niso imeli take prilike.

Poslušaj, poročnik! Povelja ne zabranjuje pogledati, in če moremo kaj poizvedeti, kaj videti, bo dobro. Vedeli bomo, pri čem da smo. Pusti me, pa grem pogledat, kaj delajo.

Ti si nervozen, je dejal s kislim nasmehom poročnik. Ampak ideja sama na sebi ni slaba. Pazi sam na se in glej, da ne povzročiš napada, kajti druga obrambna črta je oslABLJENA.

Na svidenje, zašepče v odgovor mladi podporočnik in začne plezati brez najmanjšega šuma preko blata iz ozkega zakopa.

Odšel je brez orožja, samo ostro bodalo med zobmi je pričalo, da je bil pripravljen na vse. V tem stanju se plazi po rokah in kolenih preko lepu podobnega blata in se zdajpazdaj vleže vanj v skrčeni legi.

In zopet pleza par jardov in se vleže v mrzlo blato.

Ko izračuna, da je preplezal že polovico daljave, ki je med črtama, se vleže na zemljo, pritisne nanjo uho in posluša. Posluša in posluša in napenja živce, toda slišati ni ničesar. Ozre se okrog sebe, misleč, da morda kaj zagleda. Toda videti ni ničesar drugega, kakor ostanke razpadajočih trupel, ki pričajo, da je na mestu, kjer so pred časom padli njegovi tovariši.

Sedaj začne plezati še bolj počasi in napenja vse živce. Ko se bliža stvari, ki je imela biti po njegovem mnenju kamen, jo zagrabi, da bi na ta način

pospešil svojo pot. Toda prsti se vdoro globoko v razpadajoče meso mrtveca, tako da se strese in obriše pene strahu ob mrzlo zemljo.

Naravnost par jardov pred njim leži še eno truplo. Za to truplo se vleže in odpočije. Plazeč se proti njemu za par palcev, naenkrat obstane, zadrži sapo in začuti po vsem telesu mrzlo pot.

Kaj je to?

Roka telesa se giblje. — Nemogoče! si misli, še vedno zadržujoč sapo in napenjajoč že do vrhunca vznemirjene živce. To je domišljija, se nasmehe sam sebi in misli, kako je mogoče, da je postal tako slab, ko mora vendar izvršiti svojo nalogo. Sedaj ni čas za halucinacije.

Bliže in bliže se kobaca, samo še par čevljev, pa bo na varnem.

Toda do tega ne pride. Skozi gosto meglo, ki se je bila za trenotek odstranila vsled vetra, ki je zavel nad njegovo glavo, se prikaže svetla luč — svetloba razsvetljujoče rakete. Sedaj upre oči v ležeče truplo, samo še en čevljev, pa bo tam. Naenkrat so njegove oči uprte v oči živega Francoza, katerega desnica drži, kakor njegova, ostro bodalo.

Ne eden se ne gane. Živci obeh se napno do skrajnosti. Oči se srečajo in upro drugo v drugo. Kaj storiti, je prva misel Nemca. Umoriti ga mora, toda kako naj dobi prednost in ga umori brez šuma? Francozje ne bodo to noč napadali, to mu je sedaj jasno. Tudi oni se boje napada skozi težak zastor smrdljive pare. Usmrtiti ga na tihem in se vrniti, je naloga. Čakati mora trenotka, ko se zopet stemni, ko ugasne raketa in more prekositi nasprotnika. — Raketa bo kinala gorela in potem — —

Svetloba rakete pojema. V eni minuti, si misli. In takoj nato sliši šepet; ustnice Francoza se premikajo. Nemcu se zazdi, da sliši svoje ime.

Sodrug Kurt!

Sodrug Kurt!

Ušesa ga varajo. Sedaj ne sme biti nervozen za nobeno ceno, kajti sicer tvega čast in varnost svojega moštva.

Sodrug Kurt!

To pot bolj glasno. Sedaj ni nobenega dvoma več; Francoz ga pozna, njegovo prvo ime ve. Velikansko začudenje se ga polasti. Skuša se razmisliti in pogledati nepremičnemu obrazu jasno v oči.

Svetloba, ki jo povzroča raketa, pojema naglo in boleča napetost živcev, ki se je bila povečala vsled pričujočih dogodkov, se izpremeni v lahen nasmeh. Smeh prijatelja, enega, ki ga pozna, toda katerega? Kdo je to?

Svetloba pojema. Sedaj so izginili njeni poslednji žarki. Ta kontrast povzroči tako temo, da je vse naokrog kakor v morju črnila. Nemeec zagrabi za držalo bodala. Oh, samo še eno raketo . . .

Kdo je, zašepče Kurt Zimmerer! Sodrug! — je odgovor. Nato začne s svojo slabo francoščino.

Kdo je, zašepče sedaj Nemeč, na pol tiho.

René Morel, je odgovor.

René Morel, Kodanj, Basel. — In sedaj zablisnejo spomini v njegovi glavi.

René Morel, na kodanjskem kongresu. René Morel na mednarodnem socialističnem kongresu v Baslu. René Morel, s katerim je sklenil na prvem sestanku tesno prijateljstvo, kateremu je sledilo pozneje mnogo pisem, obsegajočih nasvete o najboljših sredstvih za proletariat, kako bi bilo mogoče preprečiti pretečo vojno.

Sodrug, zašepče, — spominjam se! Kako si?

To vprašanje je bilo, kakor hitro je prišlo iz ust, smešno. To čutita oba in obema uide nehote pritajen nasmeš, medtem ko pospešita plezanje drug proti drugemu.

Bodala premestita v levico, desnica pa zgrabi čvrsto desnico.

Kaj naj storiva? — zašepče Francoz.

Nazaj pojdiva na svoja mesta in molčiva, odgovori Nemeč.

Oba vesta sedaj, da to noč ne bo od nobene strani napada, in to je vzrok, da se oddahneta.

Nato izprašujeta drug drugega o zdravju, o družini in drugih intimnih rečeh. Takoj nato se prikaže še ena razsvetljujoča raketa — in tihota. Niti usta se ne smejo premikati v tej jasni in čarobno prodirajoči svetlobi.

Svetloba mine in ves prostor objame zopet črna tema. Prijatelja držita še vedno desnico v desnici in si jih ne upata izpustiti, dokler ne postane popolna tema.

Polagoma in boječe odtegne Nemeč desnico.

Ali greš? — vpraša Morel.

Ne še, — odgovori Zimmerer.

Naenkrat se ga polasti divja misel: kaj ako gre Francoz nazaj in sporoči svojim oficirjem, da sovražnik to noč ne bo napadal in porabijo Francozje priliko in jih nenadoma napadejo?

Kaj začeti? je bilo ponovno vprašanje.

V teh mislih odda levica bodalo desnici. Tako blizu ležita, da Morel tega niti ne zapazi.

Ali greš? ga vpraša Morel ponovno.

Ne takoj, odgovori Zimmerer v odsotnosti duha. Spremenjeni ton Nemeča postane Morelu sumljiv in strese ga po životu.

V svoji duši čuti, da ga postaja sram, toda vzlje temu spusti bodalo v desnico.

Ali greš? vpraša sedaj Nemeč.

Ne še, odgovori Morel.

Ta trenotek zažari zopet nebo od rasvetljujoče rakete in sedaj gledata drug drugega nepremično naravnost v oči in vsak stiska v svoji roki, ki so se malo prej prijateljsko držali, bodalo.

Obeh se poloti skrajn sum in v obeh žari ogenj. Nepremično ležita, dokler se v obeh ne zbudi tam, kjer je bilo prej prijateljstvo — sovraštvo. Vsak ima enake misli, vsak enako bojazen o izdajstvu in zvižavi. In oči, ki so polagoma žarele od jeze, so srečale oči, v katerih je zaplamtel zasmeh lažnivega prijateljstva, ki ga je bila ustvarila usoda vojne.

Svetloba rakete pojema.

Oči se upirajo v oči.

Svetloba mine.

Sedaj je zopet črno kakor v morju črnila.

Bodala padeta skupaj.

Izdajalec! — zaječi zadeti Nemeč.

Boche! — zamrmra Francoz.

Še par mahljajev v temi — fusilada iz francoskih zakopov — in tišina na nemški črti.

Ko so jutranji gorki solnčni žarki posvetili skozi strašno smrljivo paro, je bilo na razriti poljani videti dvoje mrtvecev več.

—č.

NARODI.

Prvi majnik je praznik mednarodne solidarnosti.

Črnogledi pravijo, da je praznovanje prvega majnika krvava in blazna ironija, ko se kolje ves svet, kakor da so se ljudje izpremenili v zverine.

Ubogi črnogledi! Mrak imajo v očeh in mrak je okrog njih.

Narodi se vojskujejo — s sovraštvom do tistih, ki so povzročili vojno. Solidarni so v tem sovraštvu. Če pride dan, da izginejo zločinci po milosti božji, padejo pregraje kakor od magične moči in narodi stopijo v bratsko kolo.

Vse slovenske sodruge vabimo, naj se čim večjo vnašajo lotijo dela za organizacijo, da so povečajo naši socialistični klubi in da se ustanove, kjer jih še ni.

Sedanji čas zahteva odprte oči, odločnost in prevdarnost.

Vsak čas ima svoje posebne zahteve, in prav sedanji ima zelo velike. Predvsem in nadvsem je treba, da ga razumemo. Nič, prav nič ni s tem opravljeno, če pravimo: "Vojna je; prokleta bodi vojna."

Vojna je, in zato moramo biti vsak trenotek na jasnem, kako bomo kljub vojni ščitili delavske interese v vsakem položaju, ki se lahko izpremeni vsak dan.

Naši socialistični klubi morajo sedaj postati središče, kjer more slovensko delavstvo spoznavati dejstva, jih hitro proučavati in si ustvarjati jasno sliko.

V naših socialističnih klubih mora delavstvo najti zaslonbo in sveta. V njih se moramo pripravljati za veliko delo, ki nas čaka v novem svetu, porajajočem se v svetovnem požaru.

Če bi se mogel z "radikalnimi" besedami prevreči družabni red, bi bil že davno konec kapitalizmu.

Vsak zidar ve, da se zida hiša od temelja, pa ne od strehe. Le nekateri političarji ne vedo tega.

Če bo delavec užival vse sadove svojega dela, bo lahko užival tudi vse sadove kulture.

Krona.

Iz svetlega zlata obroč skovan,
z demanti in dragulji posejan
skrivnostno, čudovito moč odseva.
Na glavo si ga človek posadi,
zavest božanska hipno v njem vzkipi,
nebeški ogenj žile mu ogreva.

Kot človek v bolečinah porojen
in od človeške matere dojen,
nosilec krone svoj je dan doživel.
Telo zgrajeno mu je iz kosti,
potrebna mu je jed in v žilah kri,
in starih let ni, ne da bi osivel.

Ima pa krona čudodelen čar;
z njo človek umrjoč postane car
in vdan ga narod verno obožava.
Sam Bog njegove je oblasti vir,
življenju vsemu odkazuje tir,
njegova last je ljudstvo in država.

Do njega daleč je kot do nebes,
ko da stoji mu med zvezdami tron.
S skrivnostjo ga odeva ta daljava,
in tajnost v duše ljudstva vliva strah,
kolena množice pritiska v prah;
pokornost plašna iz oči odseva.

A glej! Skovala zlati je obroč
človeška roka; in njegova moč
živi le v veri množice pohlevne.
Če misel se zasučje v drugo stran,
oči spoznajo, da je jasen dan,
razblinejo skrivnosti se dozdevne.

Kraljevska krona izgubi svoj čar,
nenadoma se vname kje požar,
v potresu silnem prestol vsak se zmaje.
Čez zimo potok, hrast in roža spi,
v pomladnem času pa se vse zbudi,
svoboda si postavi zmage mlaje.

E. K.

Upravnikova beseda.

Življenje je boj. Ni se treba šele iz knjig učiti, da je tako; življenje samo je učitelj. Otroci, za katerega skrbe odrasli, ne ve tega; ali duh bojevitosti se javlja že v njem; le da morejo tekati, pa se otroci že najrajši igrajo kaj takega, v čemer je boj. To ji mje prirojeno, kajti boj je eden temeljnih zakonov sveta. Sila, ki je odgnala zemljo od solnea in sila, ki jo neprenehoma privlači k solneu, druga drugi nasprotna, označujeta v svojem učinku tisto pot, po kateri se mora zemlja sukati okrog solnea.

Sila proti sili — to je življenje. To povzroča tiste miriadne pojave, ki delajo svet tako neskončno pisan, ki ustvarjajo vedno nove vzroke in z njimi nove učinke — brez konca in kraja.

Tovariš delavec, tudi tvoje življenje je boj. In v tem boju ni zate vseeno, če si kamen, ki ga meče tuja roka, ali če si sam roka. Veliko, usodno vprašanje delavstva v naši dobi je to, ali bo vekomaj privezано na vrvi, ki jo drugi vlečejo po svoji volji, kakor hočejo in kamor hočejo, ali pa bo znalo združiti svoje moči, da presekaajo vrvi in da si uredi delavstvo svoje življenje, svojo bodočnost na boljši podlagi in za boljšo srečo.

Boj je med onimi, ki jemljejo vse, in onimi, ki dajejo vse. Boj je med kapitalističnim in med delavskim razredom. Za ta boj ne moreš ostati slep, tovariš delavec, ker stojiš sredi njega, če hočeš ali če nečeš. Ne misli, da je najbolj varno zate, ako opravljaš svoje delo v tovarni ali jami, pa se ne bregaš za drugega nič. Boj se bije; kdor se ga ne udeleži ne na eni ne na drugi strani, ampak stoji med obema frontama, bo najbolj gotovo ubit.

V boju med delom in kapitalom, ki je splošen, svetoven, je nevtralnost nemogoča. Postaviti se mo-

raš na eno ali pa na drugo stran. Moreš li omahovati? Moreš li dvomiti, katera stran je tvoja? Delavec si, torej spadaš v delavsko armado.

V tem velikem boju, v katerem gre za osvoboditev delavstva, za preporod vsega človeštva, pa ne zadostuje le večina. Ej, delavec je že davno na milijone in milijone, kapitalistov pa komaj na stotine, in vendar vlada ta manjšina ves svet, ogromna množina pa živi v hlapčevanju.

Morda si boš mislil, da je to pretirano. Kaj pa, če je ta ogromna večina zadovoljna z razmerami, v katerih živi? Kaj, če si ne želi drugačnih?

Ne. Delavske mase niso zadovoljne. Le poslušaj besede delavcev, njih žena, sinov in hčera, ki morajo same že v nezreli mladosti strupiti svoje življenje v tovarnah in drugih podjetjih! Ne, nihče ni zadovoljen, vsak si želi kaj boljšega. Ampak velik velik del proletariata še ne ve, kako bi se doseglo zboljšanje in nima o svojem položaju jasnega spoznanja.

Ves dobiček delavske nezavednosti in indiferečnosti ima vladajoči kapitalistični razred, vse gorjé pada nazaj na delavce.

S silo svoje ogromne večine mora proletariatiat zmagati, ako se le nauči prav rabiti svojo moč. Tudi boj med delom in kapitalom ni surovo butanje sile ob silo, ampak vojna, v kateri je treba strategije in taktike, znanja in izkušnje, previdnosti in zvičajnosti. Zato si mora delavstvo ustvariti sredstva za svoj boj, da ga izvede čim uspešneje, s čim popolnejšo zmago, po čim krajši poti in s čim manjšimi žrtvami.

Eno najvažnejših sredstev v tem boju je delavsko časopisje.

Morda se ti zdi, tovariš delavec, da ni časopisje nič družega, kakor oznanjevalec novic. Motiš se, če misliš tako. Kapitalistični listi si znajo modro natikati krinko na obraz. Polni so vesti, vsakovrstnih vesti. In zazdi se ti, da je vseeno, če čitaš to ali ono. Iz enega in iz drugega lista izveš, kaj se godi po svetu, če te to zanima.

Ali prav tukaj se motiš. Predvsem ne verjemi, da je vsaka vest resnična, ki je natisnjena. Kakor drugi ljudje, tako si tudi časniški poročevalci marsikaj izmislijo in pogostoma prenaša brzojavna žica najdebelejše laži.

Toda vesti niso vse v časopisju. Niti najvažnejši del niso, tudi če so nad njimi najdebelejši naslovi. S preudarno priredbo vesti, s komentarji, s članki vpliva časopisje sugestivno na čitatelje. Po tem, kar čitajo, si ustvarjajo sodbe in nazore. Tako dosega kapitalizem s pomočjo svojega časopisja, da se na tisoče, na milijone delavcev nasesa kapitalističnega duha in podpira kapitalistične, protidelavske namere, ne da bi se le zavedalo tega.

Nasprotno ima delavsko časopisje nalogo, da odpira delavstvu oči o njegovem položaju, o pravih vzrokih njegovega suženjstva, o možnosti in o težavah delavskega boja. Zagovarjati in ščititi mora delavske interese. V najbolj zamotanih situacijah mora iskati resnico. Biti mora delavstvu ščit in meč, svetovalec in branitelj.

Slovensko zavedno delavstvo si je v ta namen ustanovilo "Proletarca". Tednik je. Nadomeščati ne more dnevnika in njegova naloga ne biti taka, kakor dnevnikova. Ali to, kar mora izvrševati "Proletarec" in kar po svojih najboljših močeh izvršuje, je tako potrebno, da bi ga moral redno čitati vsak slovenski delavec, ki noče biti le mrtev privesek človeške družbe, ampak njen živi, aktivni član.

"Proletarec" ima eno, veliko napako. Kdor ga čita, mora misliti, sicer je ravno tako, kakor da ni čital nič. "Proletarec" ni zabaven list. Nič ne boš imel od njega, ako misliš, da ga lahko vzameš v roko, preletiš, pa potem odložiš. Kadar se ga lotiš, moraš zbrati svoje misli. Marsikateri stavek, marsikateri članek moraš dvakrat prečitati. Marsikaj ti bo v začetku sploh nerazumljivo.

Toda vprašaj tiste, ki ga čitajo po več let, pa ti bodo povedali, da ni nerazumljiv. Tudi med njimi je dosti takih, ki ga začetkoma niso razumeli; ampak ne zato, ker je "Proletarec" pretežak, temveč zato, ker delavskega vprašanja sploh niso razumeli. Nihče jih prej ni učil, kako je sestavljena človeška družba; nihče jim ni povedal ničesar o razredih, interesih, nasprotjih, o industrijalizmu in agrarizmu, o avtokraciji in demokraciji, in če so kaj slišali o socializmu, je prihajalo to iz ust nasprotnikov in je že zato slikalo socializem v najbolj sovražnih barvah.

Tedaj so dobili "Proletarca" v roke. Kar so v njem čitali, jim je bilo novo; zato se jim je zdelo težko, visoko. A ko so ga čitali nekaj časa, se jim je jelo odpirati obzorje, v glavah so se jim zbudile misli, ki so prej trdo spale, njih razumevanje se je

krepčalo in krepčalo, in zdaj ne pravijo, da je "Proletarec" previsok in težak.

Naš list zahteva od svojih čitateljev, da mislijo. Proletarčevi članki niso večerno berilo, ki naj pomaga človeku, da lože zaspi. Z jasno glavo jih je treba čitati in razmišljati je treba o njih.

To je velika zahteva. Če bi "Proletarec" zbijal šale ali pa pripovedoval, o čem se pomenkujeta Katra in Neža, bi bil bolj zabaven in čisto lahak.

Ampak svoje naloge ne bi s tem izpolnjeval. Kajti delavski list mora vzgajati delavstvo za mišljenje in kritiko. Le delavstvo, ki si pribavi znanje in ki si more o vsakem položaju, o vsakem dogodku ustvariti pravo mnenje in na taki podlagi najti prava sredstva in prava pota za svoj boj, more zmagati.

Proletarec izpolnjuje torej svojo pravo nalogo tak, kakršen je. Biti mora poučen in kritičen, zato da si delavstvo nabavi znanja in kritike. Odkar ima slovensko delavstvo dnevnik, ki mu posreduje vesti o dogodkih, je tembolj "Proletarcu" dolžnost, da preiskuje in kaže, kaj se skriva za dogodki in pomaga delavstvu spoznavati, kaj je in kaj bi moglo in moralo biti.

Zato bi si moral vsak slovenski delavec naročiti "Proletarca".

Pomislite, bratje delavci: Svet hočemo osvojiti. Urediti ga hočemo na taki podlagi, da minejo krivice. Sami hočemo na tem svetu določati svojo usodo, vladati nad življenjem, organizirati produkcijo in razpečevanje produktov. Ves ogromni aparat življenja hočemo spraviti v delavske roke in z njim tako ravnati, da bo najbolje za vse človeštvo.

Premislite to, tovariši, pa boste razumeli, da potrebujemo zato znanja, znanja, velikega znanja! Kako naj se upamo osvajati svet, če se nam zdi pretežak trud, ki ga je treba, da se navadimo razumevati besedo delavskih interesov, besedo delavskega lista?

Naročajte "Proletarca", tovariši delavci. S tem boste najbolje podprli svoj boj in pomagali sebi in vsemu delavskemu razredu do velike, sijajne zmage, ki prinese vsem zasužnjenim svobodo.

Frank Šavs.

ČASOVEN OPOMIN.

Prijatelji! Ali Vam ugaja naša majska izdaja? Prva je, ki jo je priredilo slovensko organizirano delavstvo v Ameriki. Sredi svetovne vojne jo je priredilo in težave so bile mnogo večje, nego si more marsikdo misliti. Zato tudi še ni v vsakem oziru taka, kakor bi jo sami radi podali naročnikom.

Vendar mislimo, da Vas ne razočara.

Tista organizacija, ki jo je izdala, pa izdaja tudi tednik "Proletarca". In če bi zanj dobili toliko odjemalcev, kolikor za to izdajo — ej, prijatelji, dajali bi Vam "Proletarca", da bi se Vam srce smejalo od zadovoljnosti.

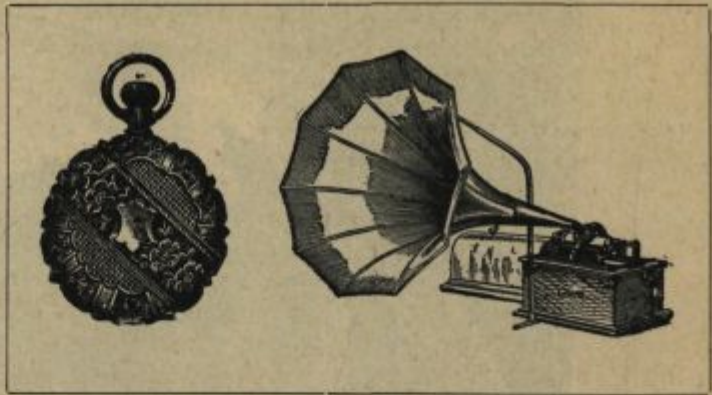
Slovenski delavci, naročajte si "Proletarca", in ne bo Vam žal. Čim več Vas bo naročnikov, tem lepši bo.

KADAR potrebujete fine ure, žepne, stenske ali budilke, prstane, verižice, broške, uhane, zapestnice, gumbe, kravatne igle, fino brušeno steklo, glavnike, poročne in diamantne prstane in priveske s znakom katerekoli slovenske jednote in zveze, obrnite se do mene in vprašajte za cene, ali pa pišite po cenik, katerega Vam pošljem brezplačno.

Imam tudi veliko zalogo Columbia gramofonov, od \$10.00 do \$250.00 in plošč v slovenskem in v vseh drugih jezikih.

Popravljamo ure, zlatnino in gramofone. Vse blago pri nas kupljeno in vse delo je garantirano.

Prodajamo tudi na lahka mesečna odplačila.

Telefon:

Princeton, 2993-L

FRANK ČERNE

Slovenski urar in zlatar

6033 ST. CLAIR AVE.

CLEVELAND, OHIO

DRUŽINSKA PRODAJALNA
LIKERJEV

JOS. KALAN

Gostilna

6101 ST. CLAIR AVENUE

CLEVELAND, OHIO

VSEM cenjenim rojakom priporočam v obilen obisk svojo moderno urejeno

Gostilno

kjer točim raznovrstne sveže pijače. Potniki dobe **snažna prenočišča** za nizko ceno. Na razpolago so tudi lepe **dvorane** za seje, shode in veselice.

Za obilen obisk se toplo priporoča

JOS. BIRK

6006 St. Clair Ave.

CLEVELAND, O.

Rudarji.

Prečuden rod!
Zarili so se kakor krti v črno zemljo
in dali dnevu so slovo, ko vsemu svetu
na vrhu oble sveti zlato, toplo solnce.
Človeška bitja so. Poznaš jim na obrazih
plemena Evinega neizbrisne znake.
Kaj goni v črno jih temo, kjer ni svetlobe,
ko solnce vir življenja vsega je na zemlji?
Sovražijo njihove duše mar svetlobo,
da skrivajo se v žrelu globočin pod hribi,
v grobovih, ki jih žarek luči ne doseže?

Oj, ne v grobovih! Tam v podzemlju so
razrili
hodnike dolge, pota, ceste semintja;
nadstropje nad nadstropjem trdno so zgradili
in klet pod kletjo iz pečin so izkopal.
Življenje so zanesli v črne globočine;
za delom so v boga podzemeljskega carstvo
prišli iz srečnih krajev, ki jih greje solnce.

Človeškega življenja večni spremljevalec
je delo, ki s človekom se je porodilo.
Napredka ljudskega glasan oznanjevalec
je delo, ki vse steze gazi, pota krči.
Sveta vsemirskega največji osvajalec
je delo, ki meja in plotov ne prizna.

Po trdni zemlji hodi človek s krepko nogo;
naj vstajajo zapreke na njegovi poti,

deró najširše reke besni naj valovi,
naj vzpenjajo goré v oblačne se višave,
grozečih brezden temna žrela-naj zijajo—
nobena meja ne ustavi mu pohoda.

Izsledil v starodavnih zemlje je plasteh
gozdove čudovite, ki jih je zasula
nešteti tisočletij sila v globočinah,
in les, nekdanj zeleni, spremenila v kamen.
Oj solnce, ki takrat gonilo sok si v debela,
glej, kaj so zdaj nekdanje bujne tvoje šume!
V kamenju črnem pa je živa tvoja moč.
Mrličev ni. Kar zdi se večna smrt, je spanje,
ki čaka le na prebujenje, na vstajenje.
V premogu solnčna čudovita sila dremlje;
a človek zasleduje vsako novo moč,
da jo pred svojega stremljenja voz upreže.

Začarani so solnčni žarki v črni kamen
in skriti pod skalovjem in prstjo debelo.
Oko človeka pa se oboroža z znanjem,
njegovi meči paražo vsa zagrinjala,
njegova roka sega po zakladih skritih.

Tu premog, tam železna ruda, baker, svinec,
vse grabi, preustvarja, predelava človek,
ki nekdanj se je plašil groma, bliska, vetra,
ki ni poznal ne sebe, ne sveta, ne doma
in v svoji senci videl strašno je pošast.

Prirode sin osvaja zdaj si sam prirodo,
za stvarnika se povišuje s svojim delom
in iz vesoljnega si stvarstva jemlje snov.
V doline nočne, v tajne, mrtve globočine
rudar se spušča, da bogastva, skrbno skrita,
izruje zemlji in na beli dan prinese,
da bogati življenje in ga preustvarja.

Umazan mu je posel, črn obraz in roka.
A črna roka, žuljev polna, daje svetu
bogastva carska, da gradi človeštvo z njimi
palačo svojo in svoj veličastni hram.

Tema je v jami, borna le je luč brleča,
sijajen pa je nevmrjoči žar v očeh.
Hrbet se sključi po napornem delu let,
a v srečo živ ponos se širi in se dviga,
rojen v zavesti, da je delo vir življenja.

Ponosen bodi, oj rudar, vojak človeštva!
V podzemlju temnem hrabro se bojuješ,
da svet podnevi se krasi in bogati.
Ne noč podzemska le, dan beli tudi tvoj bo,
ko si ga krepka sila dela osvoji.

Jakob in Ezav.

Kdo ne pozna svetopisemske zgodbe o Jakobu in Ezavu?

Brat je brata ukanil. Za skledo leče mu je odkupil pravice prvorojenstva.

Odrasli ljudje, katerim ni teologija poklic, večinoma pozabljajo na biblijo. To je škoda. Knjiga je zelo zanimiva, četudi je znanstveno dokazano, da je sestavljena od različnih pisateljev, da je torej ni mogel Bog diktirati enemu samemu.

Stari vzhodni pisatelji so imeli cvetočo fantazijo, bujne primere, bogat jezik — pa tudi dosti filozofije je bilo vmes.

Tudi zgodba o Jakobu in Ezavu je zanimiva in dovolj pomembna.

Ali se morate spominjati, kako ste bili takrat v otroških letih nevoljni, hudi, ker se je zgodila taka prevara?

Prijatelj, tista povest ima trajen pomen.

Ezavi in Jakobi niso izumrli. Ozrite se, pa jih najdete cela krdela.

Po Bogu in po Adamu smo vsi bratje. To je ena izmed najenostavnejših resnic. Ali ti bratje imajo kljub nemškemu pregovoru različne kape. In še mnogo družega je različnega med njimi.

No, pa neenakost je bila že v času Jakoba in Ezava na zemlji, drugače ne bi bil eden imel prvo-

rojenjskih pravic. Tudi tista prevara se ne bi bila izvršila, če bi bila oba enakopravna. Zaradi neenakosti pravic se zgodi mnogo grehov.

Bratje smo. N. pr.: Brat Peter je gospodar, brat Pavel pa delavec. Peter ima lepo rezidenco s parkom, Pavel pa zanemarjen "rent", kjer piha veter skozi špranje. Brata sta. Peter se vozi z avtomobilom, Pavel pa skrbi, da ne zmanjka čevljarju dela. Brata sta; sila stara žlahta!

Pavel hodi v torvarno, nad katero je zapisano Petrovo ime. Peter sam se vozi malo po Kaliforniji, malo po Evropi, hodi v gledališča, na koncerte, na plese.

Pavel izdelava vsak dan za dvajset dolarjev blaga. Če bi ga spravljaj in na koncu leta prodal, bratu Petru pa plačal odškodnino za stroj, bi imel šesttisoč dolarjev. V dveh letih dvanajsttisoč, v desetih šestdesetisoč dolarjev. Tridesettisoč bi si jih brez težave lahko prihranil.

Brat Peter pa pravi bratu Pavlu:

Daj mi, kar izdelaj. Dam ti za to plačo — dva dolarja na dan. . . Čez deset in dvajset in štirideset let ima brat Pavel tudi dva dolarja na dan, pa stare kosti.

Jakob in Ezav sta pobarantala . . .

CONEMAUGH PRINTING CO.

MODERNO OPREMLJENA
UNIJSKA TISKARNA

se priporoča podpornim in drugim
delavskim organizacijam

za naročilo raznih tiskovin

Naša tiskarna je že daleč na okrog
znana s svojim ličnim delom in
NIZKIMI CENAMI
TISKAMO V VSEH JEZIKIH

341 Greeve St. Conemaugh, Pa.

Spomladanski mozoli

značijo, da vaša kri ni v redu — da ni čista
ali dovolj močna, da bi se iznebila nečistih
primesi. To pomeni, da kri potrebuje tonike.

Severa's Blood Purifier

Severov kričistilec

je pripoznan kot izvrstno krvno zdravilo.
Idealna spomladanska medicina je, ki ve-
liko pomaga pri čiščenju krvi in prežene
kožne izbruhe, prišče in ture, ki izvirajo iz
nečiste krvi.

Poskusite s tem sredstvom. Cena \$1. V vsaki lekarni.

Kot zunanje zdravilo zoper kožne bolezi
ni priporočamo

Severa's Skin Ointment

Severovo mazilo zoper kožne bolezi

kadarkoli se pojavi srbeč kožni izbruh. Iz-
vrstno sredstvo je. Cena 50c lonček v vsaki
lekarni.

Severova družinska zdravila so na prodaj v vseh
lekarnah. Zahtevajte Severova zdravila. Ako jih ne
morete dobiti, pišite naravnost na

W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Ia.

PIJTE **TANHAUSER**

Najboljše temperenčno pivo v Ameriki. Na drobno ali debelo
ga je dobiti pri:

M. Zakula

315 East Northern Ave.

Pueblo, Colorado

Res. 1441 E. 55th Street

Res. Phone Rosedale 4073 R

Geo. Boston

Cigars, Tobacco & Cigarettes, Ice Cream Parlor, Confectionery & Toys
Tolmačenje za Slovence na sodnijah in prenočišča za popotnike

5602 St. Clair Ave.

Cleveland, O.

Phone Cuy. Cent. 4644-R

Solidno blago, po čudovito nizkih cenah

Belaj C. Močnik

Krojača

— IN —

trgovca

6205 ST. CLAIR AVENUE

CLEVELAND, OHIO

Velika zaloga spodnjega perila za
poletje, raznovrstnih srajc, kravat,
žepnih robcev, nogavic, hlač, i. t. d.
Posebno se priporoča velika zaloga
klobukov, kap in slammikov iz naj-
boljših svetovnih tovarn.

Postrežba solidna in točna.

Pri nas dobite opeke S. N. Doma.

Anton Logar

TRGOVEC

z manufakturnim blagom.

**3837 St. Clair Ave. N. E.
Cleveland, Ohio.**

FONOGRAF ZA VSAKEGA

za ceno kot še nikdar prej. SAMO \$2.00

TA čudoviti fonograf igra vse velikosti plošče od 6 do 10 palcev. Victor in Columbia plošče zelo čistoglasno, jamčen je dati popolno zadovoljstvo. Po sprejemu enega dolarja vam pošljemo ta fonograf in ploščo prosto, ostalo pa nam plačate ob sprejemu na C. O. D. ali pa ako nam pošljete celo svoto dva dolarja z naročilom, vam pošljemo fonograf in eno ploščo zraven poštnine prosto. Pišite nam še danes.

PENNSYLVANIA SUPPLY CO.

Porter Block Bldg., Easton, Pa.
DEPT. P4

Največja slovanska tiskarna

V AMERIKI JE

NARODNA TISKARNA

2146-2150 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL.

TEL. CANAL 5456

MI tiskamo v angleškem, slovenskem, češkem, hrvaškem, poljskem, slovaškem, nemškem in italijanskem jeziku in prevajamo iz angleščine v te jezike.

Slavnostna izdaja je bila tiskana pri nas.

“Proletarec” se tiska pri nas.

RAD bi zvedel za svojega očeta John Gostiša. Pred nekaj leti je bival v Butte, Mont. Od tam je odpotoval proti Canadi ali v državo Washington. Poročati mu imam važne stvari.

Av gust Gostiša, Forest City, Pa., box 310.

Lanche in Janchar

6121 St. Clair Ave.—1025 East 62nd St.
CLEVELAND, O.

Orchestra za veselice in plese.—Obiščite nas.

O kajzerjevem božanstvu.

Pred kratkim je v Nemčiji izšla knjiga z naslovom "Nemški vzgojevalni smoter v zgodovinskem razvoju." Spisal jo je dr. Schneider, ravnatelj protestantovskega učiteljskega v Lodžu.

Ne glede na to, da je knjiga stupidna do skrajnosti, ker je na vsaki strani polna nacionalnega šovinizma in predstavlja Nemce kot takorekoč edini kulturni narod in nemško kulturo kot edino kulturo, dosega vrhunec gluposti v tem, da imenuje kajzerja Viljema naravnost "božanskega". Tisti "vzgojevalni smoter", o katerem razpravlja, povzdiguje moralne cilje v lincemersko izmišljene višave absolutne, nadčloveške popolnosti, katere ni v resnici nikjer drugod, kakor v bučah nekaterih domišljavih fanatikov; in teda pravi:

"Če pa iščemo po vseh teh akstrakcijah življenja toplo vtetešenje ideala nemške osebnosti v sedanjosti in bližnji bodočnosti — kje naj tedaj obtiče naši pogledi in naše misli, če ne na postavi, enako vzvišeni in plemeniti v dobi dolgega miru kakor v dobi vojne, na postavi našega cesarja Viljema Božanskega. . ."

Osel, ki vzgaja mladino po tem lizunskem receptu, bi rad "utemeljil" to črvido teorijo, pa nadaljuje:

"Visoko pojmovanje cesarstva in njegove vladarske naloge je pa nadalje vkoreninjeno v globoki metafizični nadarjenosti Viljema II. Ne da bi se tesnosrečno vezal na konfesionalni izraz, hoče biti kristjan. Kot tak pa naglašja božjo milost svojega kneževskega položaja, se čuti kot instrument nebes".

"Če sme dogma o nezmotljivosti pripisati karavno, da mora zabloditi tja, od koder ni nobenega izhoda in kjer mora brez pomoči utoniti vsa pamet. Tako jo tudi dr. Schneider srečno primaha do sledečega zaključka:

"Če sm edogma o nezmotljivosti pripisati ka-

toliškemu papežu božansko modrost, kako da ne bi stal glavlar evangeličnega krščanstva na enaki stopnji?"

Hvalabogu! V dvajsetem stoletju, ki se s trdnim znanstvenim aparatom, izpopolnjujočim se od dne do dne pripravlja, da postavi na mesto vsake nezmotljivosti spoznanje resnice, ustvarjajo nove papeže poleg sedanjih. Ta ravnatelj učiteljskega mora biti prav posebno podel petolizec in njegova smrdljiva knjiga ima seveda v prvi vrsti ta namen, da se klečeplazni direktor prikupi Viljemu "Božanskemu". Gotovo pa ni on sedaj edini lizun med Nemci, kajti takega valjanja pred kajzerjem je sedaj polovica nemške literature polna.

Toda to ni slučaj. Monarhično načelo mora prejalislej voditi do take blaznosti. Božansko čiščenje so zahtevali že stari babilonski, perzijski, egiptovski vladarji. V Rimu, ki je preživel stoletja republike, je zadostovala kratka doba monarhije, da so si dali cesarji postavljati kipe in se božansko častiti. V Viljemovi glavi je domišljavost razvita do vrhunca in njegovi sinovi so jo, kakor se že sedaj kaže, podedovali. Vojna, zlasti prve dve leti, ko je Nemčija neprenehoma zmagovala, je še povečala kajzerjevo megalomanijo. Schneiderjeva knjiga je pa popolnoma naraven sad teh razmer.

Kam bi prišlo človeštvo, če bi povsod padlo v take reptilske nižave? Če bi se tako podlo klečeplazenje povsod začelo slaviti kot krepost? In v monarhiji je taka nevarnost.

Politična svoboda je pogoj za svobodo razuma in misli. Svoboda mišljenja je pa potrebna za vsak napredek.

Zatorej dol z monarhijo! Dol s kronanimi in prestoli!

V dvajsetem stoletju je čas, da se konča vsaj srednji vek.

Socializem ni nikdar mislil na to, da bi "odpravil" narode. Kdor uči mednarodnost v tem zmislu, je nerazumen. Narodi so činjenica. Nastali niso po kakšnem dekretu in se tudi ne morejo odpraviti po dekretu. Oni so produkt razvoja, in sicer zelo kompliciranega razvoja. Res je tudi, da je zelo težko definirati narod in narodnost, ker ni nobenih karakterističnih znakov, s katerimi bi se mogla narodnost določiti v vsakem slučaju. Niti jezik ni tak znak. Tudi ozemlje ne. Pa vendar se eksistena narodov ne more utajiti. Seveda tudi ne razvoj, ki prinaša v razpredelbo narodov velike izpremembe. Ali dejstvo, da eksistirajo narodi, zadostuje, da jih priznamo. Njih eksistena je podlaga mednarodnosti. Solidarnost narodov je mednarodnost. To hoče socializem doseči. V socialistični družbi ne bodo narodi raznarodeni, ampak vsak bo imel za svoj razvoj veliko boljše pogoje, kakor v kapitalistični družbi.

Če ima socialistična stranka krizo zaradi vojne? Seveda jo ima. Ali zaradi tega ni treba skočiti v vodo. Vojna je povsod povzročila krize in socialisti bi morali biti bogovi, ne pa ljudje, da bi ravno med njimi ne bilo nič družega, kakor sama modrost. Ali socializem ima baš to lastnost, da gleda na svet s treznimi očmi, hoteč spoznati, kaj je. Socializem ne zamenjuje tega, kar je, s tem, kar bi moralo biti. Zato socialisti tudi sami sebe ne precenjujejo in ne mislijo, da se morejo z njimi goditi čudeži. Ali nobena vojna ne more pogoltniti socializma. Kajti socializem ni iznajdba, ampak nujna zgodovinska potreba. In če bi mogla vojna pobiti socialiste do zadnjega, bi iz tistih ljudi, ki ostanejo živi, zopet postali socialisti, in organizirala bi se socialistična stranka in razvilo bi se socialistično gibanje, dokler ne zmaga socializem.

JURAJ MAMEK

1724 S. Racine Ave., in 18. ul.
CHICAGO, ILL.

Prva slovensko-hrvatska trgovina z moškimi oblekami, klobuki, čevlji, srajcami, kravatami, spodnjim perilom, hlačami, itd.

Izdelujemo obleko po meri. Velika izbira tkanin je na razpolago našim odjemalcem.

Prídite se osebno prepričati, pa kupite.

JAMES NOVOTNY

Krojačnica

1421 W. 18th STREET
CHICAGO, ILL.

Izdelujemo obleko po meri

TEL. CANAL 462

Izvrstno in solidno, dobro delo, točna postrežba. Za vsako svoje delo jamčimo. Naročite svojo letno obleko pri nas.

Godba

v najem, za veselice

in druge zabave, korakanja, pogrebe in vse enake potrebe se dobi pri

George W. Začek

1025 WEST 20th STREET
CHICAGO, ILL.

TEL. CANAL 6910

Fotograf

Izdeluje fine artistske slike

za posameznike, družine, svatbe, i. t. d. Izvrstno delo. **Jamčimo za zadovoljstvo.** Toplo se priporoča vsem Slovincem in Hrvatom v obisk.

G. VOKOUN

1634 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

TEL. CANAL 6758

JAMES J. MICHL

Krojačnica

Izdelujemo obleko po meri. Za svoje delo jamčimo, da je vse ročno delo.

Popravljamo, likamo in čistimo obleko za zmerno ceno. Naš naslov je:

1213 W. 18th ST., BLIZO RACINE AVENUE
CHICAGO, ILL.

JOHN VRBA

IGNATIUS F. KODIDEK

PILSEN ELECTRICAL SUPPLY CO.

1339 W. 18th ST., CHICAGO, ILL.

TEL. CANAL 4432

Mi izdelujemo in popravljamo električno razsvetljavo, luči in vsakovrstne gonilne stroje.

Prodajamo opravo za plinove in električne svetilke in za avtomobilske potrebščine.

Pridite in si oglejte naše blago, preden kupite drugje.

Slovensko Hranilno in Posojilno Društvo FRANKLIN-CONEMAUGH, PA.

Inkorporirano meseca marca, 1915. po postavi države Pennsylvania. Z glavnico \$200,000.00, pod nadzorstvom državnega bančnega oddelka.

FINANČNO STANJE KONCEM LETA 1916.

Premoženje:

Denar na posojilo 1. vknjižba.....	\$16,963.09
Naloženo na banki.....	741.28
Na rokah tajnika.....	65.40

Skupaj.....\$17,769.77

Obveznosti:

Vrednost 436 delnic odpl. odd.....	\$5,954.39
Vrednost 49 delnic predpl. odd.....	9,434.26
Vrednost prošelj za posojila.....	50.00
Nerazdeljene dividende.....	2,331.12

Skupaj.....\$17,769.77

Uradniki za leto 1917.

Predsednik: John Lupek, Main St., Franklin Borough, Pennsylvania.

Podpredsednik: Jacob Gabrenja, 37 Pine St., Conemaugh, Pa.

Tajnik: Anton Gabrenja, 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Pomožni tajnik: Frank Podboj, b. 862, South Fork, Pa.

Blagajnik: Anton Urbas, Hazel St., Franklin Boro, Pa.

Direktorji: Louis Krašna, Blas Novak, Joseph

Dremelj, Andrew Urbas, Michael Rovanašek, William

Sitter, W. E. Wissinger, John Zgone, Joseph Lovko,

Anton Semič.

Marsikateri delavec si je z malimi mesečnimi prihranki prihranil lepo svoto denarja za časa obstanka S. H. in P. D.

V pretečenih dveh letih je vsak vplačani \$ prinesel po 8% letne dividende.

S. H. in P. D. posojuje denar delničarjem na prv. vknjižbo.

Rojaki, poslužite se tega sigurnega domačega denarnega podjetja.

Za ožja pojasnila se obrnite na tajnika.

20 Main St., Conemaugh, Pa.

Naznalilo

Občinstvu naznanjamo, da je naša pomladanska zaloga moških in deških oblek z novo zalogo spopolnjena in sicer z novim in zadnje mode blagom najboljše kakovosti.

Pridite in pogledite!

J. J. Dvorak & Co.

1835-55 Blue Island Ave.

edini izdelovalec unijskih oblek in prodajalec na zapadni strani Chicago.

NAREJENE OBLEKE. Želimo tudi seznaniti občinstvo z našo veliko zalogo po meri narejenih oblek, zadnje mode v mestu. Za svoje blago jamčimo, ker vemo, da je vsak naš odjemalec zadovoljen, kdor nas obišče.

CEVLJI! Pridite in oglejte si našo veliko zalogo unijskih čevljev vseh vrst in kakovosti.

J. J. DVORAK, lastnik.

Društvo "Orel" šte., 21.

S. N. P. J. v Pueblo, Colorado

Rojaki! Ako se hočete zavarovati pri naprednem in zanesljivem društvu, tedaj pristopite v krog članstva dr. "Orel" šte. 21 Slov. Nar. Pod. Jed.

Društvo šteje nad 150 članov in je del ene najnaprednejših in najmočnejših Slovenskih podpornih organizacij, bodisi v članstvu ali pa v financah to je: Slovenske Narodne Podporne Jednote. Ista izdaja svoj dnevnik Prosveto.

Zavarujete se lahko poljubno in sicer za: \$150.00, \$600.00, \$1000.00 in za \$1,500 smrtnine, ter za \$1.00, \$2.00 in \$3.00 dnevne bolniške podpore.

Društvo zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2 popoldan v mali Roitzovi dvorani na Bessemerju.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na spodaj podpisanega.

Za Društvo "Orel" šte. 21 S. N. P. J.

JOSEPH HOČEVAR, tajnik,

1241 Mahren ave., Pueblo, Colo.

Fashions Tailors

1238 E. Evans Ave.

Pueblo, Colo.

Pozor Slovenci v Pueblo, Colo.

Ako želite imeti dobro in lepo obleko, potem se obrnite na našo moderno krojačnico, kjer vam postrežemo pa vaši volji. Naša delavnica je nasproti pošte na "Bessemerju." Likamo in snajžimo obleke doma.

Za obilen obisk se priporočata

Zbašnik in Lovšin

lastnika.

Capital \$50,000.00

Prebitek \$18,000.00

H. P. JOHNS,
predsednik.E. A. BLOXHAM,
podpredsednik.H. L. BAYLESS,
blagajnik.

The Farmers and Miners
NATIONAL BANK
of Forest City, Pa.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 3%.
Vložite denar pri nas in odprite čekovni račun.
V tej banki ima naložen denar tudi Slov. Pod.
Dv. Sv. Barbare.

F. K. Zauzon

Edina slovenska brusilnica
in trgovina rezilnega orodja.
Pošiljam in sprejemam tudi
naročila potom pošte.—
Trgovina finih smodk in svalčic.

Se priporočam

5920 St. Clair Ave., Cleveland, O.

FOREST HOTEL

— LASTNIK —

Viljem Sredenshek
FOREST CITY, PA.

Najboljši slovenski ter moderno urejen hotel v
tem mestu.

Točim najboljše in vedno sveže pijače. Na razpo-
lago imam likerje in fine smodke ter snažna prenoči-
šča za potujoče.

Slovenec sem znan še iz prejšnjih let, ko sem
imel trgovino raznovrstnih pijač na debelo.

Priporočam se za obilen obisk.

RICHARD HEGNER

LASTNIK RESTAVRACIJE

Palace Inn

VEDNO SVEŽE PIVO

1805 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

B. HAK & CO.
MESNICA

Izdeluje in prodaja klobase na debelo in drobno.
Sveže in prekajeno meso. Kuretina.
Ob času divjačina.

1834 S. Laflin St., Cor. 18th Place
TEL. CANAL 3267

1831 BLUE ISLAND AVE.
TEL. CANAL 483

Guenther's
Slovenska Lekarna

Vogal St. Clair Ave. in Addison Rd.
CLEVELAND, OHIO

Vedno sveža zdravila. Popolna zaloga
gumijevih predmetov.

6430 ST. CLAIR AVENUE
CLEVELAND, OHIO

Uljudno se priporoča

Blue Island Grocerija

1914 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.

Prve vrste kava in čaj

TEL. CANAL 4251

Vse vrste svežega sadja in druge zelenjave
se dobe vedno pri nas.

JELINEK & MAYER

Moška obleka, klobuki in razna
druga oprava za odrasle in mlade.

1800--1808 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.

Naročite si pri nas

fine havanske smotke

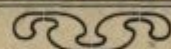
IZDELOVATELJ

ADOLPH ŠLECHTA

1314 W. 18th ST., CHICAGO, ILL.

Václav Barták

**Krojač za ženske
obleke**

1315 W. 18th St., blizo Blue Island Ave.
CHICAGO, ILL.

Izdelujemo obleko, svršnike in vso žensko
obleko. Imamo na razpolago tudi mnogo
raznovrstne izdelane obleke. Čistimo, pre-
delavamo, likamo in barvamo obleko.

Joseph F. Kadilec

TRGOVINA NA

1309 W. 18th St., Chicago, Ill.

TEL. CANAL 125

Naslov na dom 2013 Loomis Street.
Slikar in lepilec stenskega pa-
pirja. Izvrstno delo. Imam vsa-
kovrstne vzorce na razpolago.

MISS
L. Krakova

Izdeluje in
prodaja ženske
klobuke
MILLINERY

1253 W. 18th STREET

CHICAGO, ILLINOIS

TEL. CANAL 1395

JAMES BILEK

Cvetličar

Sveže cvetlice vsak dan. Naročila pošiljamo točno na dom. Olepšujemo s cveticami dvorane na vašo željo.

Naš naslov na dom:

1145 W. 17th ST., CHICAGO, ILL.

TEL. CANAL 1021

1210 W. 18th STREET

TEL. CANAL 3065

Sveže cvetlice

na razpolago vsak čas za svatbe
in pogrebe pri

JOSEPH HOLY

Prodaja cvetlic in okraševanje.

1311 W. 18th St., blizu Throop in
Blue Island Avenue

CHICAGO, ILL.

Učite se —

Esperanto

Podučujem jezik esperanto po
zmerni ceni; zglasite se osebno
ali pa pismeno na:

Esperanto Oficijo

1669 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Potrebujemo 200 odjemalcev

naj se zglase v naši trgovini za
moško opravo. Bogata izbira raz-
novrstnega blaga; vzorci so od
\$4.50 više. Imamo tudi mnogo
druge raznovrstne izdelane obleke
—na prodaj.—

MAX KOHN

1315 W. 18th St., blizu Blue
Island Ave., Chicago, Ill.

Joseph Jiran

Muzikaloi inštrumenti,
piano in drugi glasbeni
predmeti.

Največja zaloga fonografov,
Kreanerjevih rekordnih plošč na
zapadni strani mesta. Obiščite našo
trgovino in pregledjte našo bogato
zalogo, predno kupite drugje.

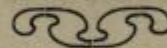

Joseph Jiran

1333 WEST 18th STREET
CHICAGO, ILL.

Anton Linhart in sin

Pogrebni zavod in balzamovač

Kočije in avtomobili.—Privatni ambulance.—Eden
najbolj znanih pogrebnih zavodov na za-
padni strani mesta.

1344 W. 19th Street
CHICAGO, ILL.

Telephone Canal 915

5320 W. 25th Street
Morton Park, Ill.

Tel. Morton Park 42

Vihar naznanja svetovni maj.

Priroda je določila bolečine za porod. Da postane žena mati, mora trpeti.

Domovje človeštva pretresajo sunki, njegovo telo zvižajo krči, kakršnih še nikdar ni poznalo.

Bolečine se znaki rojstva. Nov svet sili na dan. Rojstvo je pomladitev. Svet se hoče pomladiti.

Triletna svetovna vojna ni kakor druge vojne. Hoteli so, da bi bila taka, kakor vsako dosedanje klanje. Drhteča poželjivost je iztezala roke po novih deželah; Mamonovi svečeniki so v duhu preračunavali nove dobičke; starim kronam se je zahotelo novega sijaja; troni so hoteli biti višji.

Zažgali so kres, da bi svetil njihovi slavi. Nekdaj so Molohu žrtvovali po sto mladeničev in deklet; sedaj žrtvujejo svoji zaželjeni gloriiji milijone starih in mladih. Najvišje hribe presega ogromna gomila mrliča, ki so dali svoje življenje brez volje in cilja. Do neba gori grmada.

Hišo lahko zažgeš, ali vetru ne moreš ukazovati. Vojni lordi so razvneli požar, ali omejiti ga niso mogli, in ko so preplašeni od duhov, ki so jih bili sami priklicali, hoteli gasiti, se jim je švigajoči plamen rogal v obraz.

V požaru je ves svet. In mogotei z veliko domišljijo, ki so ga zažgali, se kažejo slabotne otroke, plašno tekajoče, jecajoče in moleče za rešitev, ko skače iskra od vzhoda do zapada in zažiga dalje in pali do konca in kraja.

Kako dolgo še? Dokod še?

Kakor plemenitega konja so mogotei zajahali narode; v rokah so držali uzde, na nogah so imeli ostroge. Hej, kako je šlo čez hrib in plan, čez drn in strn!

Toda glej! Roka, ki je bila močna, ne obvladava več vajet, noga se trese in konj se upira jezdecevi volji.

Narodi se dramijo.

Tam na vzhodu se je zabliskali skozi temno noč in ko se je po tresku in gromu raztrgalo zagrinjalo starih mrakov, je svet uzrl polomljen prestol in v blatu povaljano krono. Nad Zimsko palačo pa je zavihrala rdeča zastava.

Požar požiga dvore svojih začetnikov. Vojna se obrača zoper vojne lorde.

V bolečinah se poraja nov svet in starim gospodarjem padajo vajeti iz rok.

Pred porod je Priroda postavila bolečine. Iz najtemnejše noči izide najsvetlejši dan. Iz najstrašnejšega klanja, ki so ga pričeli za zemlje, za zlato, za krone blišč, se porodi, kar je od nekdanj živvo v sreih ljudstva. V največji vojni pade nasilstvo in vstane svoboda, ko se oprosti volja in zagrme puške ne več na ukaz tiranov, ampak za porušenje vseh bastil.

In rdeča zastava vzplapola z vrhov čez vse planjave.

Ignatz Kušljan SALOON

in prenočišča za potujoče
rojake.

229 First Ave. Milwaukee, Wis.

Moderno urejena unijska brivnica

Se priporoča rojakom v obilen poset

VIKTOR PETEK

268—1st AVENUE, MILWAUKEE, WIS.
SVOJI K SVOJIMI!

JOHN KROLNIK, Gostilna

Sveže Pabst pivo, izvrstno domače vino, dobra in točna postrežba. Se uljudno priporočam vsem Slovencem in Hrvatom za obilen poset.

417 Virginia St., vogal 1st Ave., MILWAUKEE, WIS.
Telephone: Hanover 4669.

Ako želite dobro pijačo in gorak prigrizek, obrnite se na:

FRANK ZAJCA

SALOON IN BOARDING HOUSE

198 — 1st Avenue. — Telephone: Hanover 455
MILWAUKEE, WIS.

JOHN WOHLGEMUTH

SALOON IN POOL HALL

Se priporoča rojakom v dobrohoten poset. Dobra pijača in točna postrežba.

822 Kinickinick Avenue — MILWAUKEE, WIS.
Telephone: Hanover 3105 R.

JOHN TESOVIK, Saloon

Pridite in se prepričajte. V naši gostilni se dobi dobro vino domačega izdelka. Unijske smodke in Braumeister pivo.

297 — 1st Avenue. — MILWAUKEE, WIS.
Telephone: Hanover 4152 Y.

Ustanovljeno leta 1880.

CERMAK & KOSTECKA

Pogrebni zavod in balzamiranje

Zavod: 1653 Throop St.
Chicago, Ill.
Telephone: Canal 162

Privatno stanovanje:
2536 S. Millard Avenue
Tel. Lawndale 2112

